

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

AĞUSTOS 1972

SAYI 98

CİLT : 17

350 KURUŞ

TÜRLON

Türk Nylon 6 ipliği

SİFAŞ

SENTETİK İPLİK FABRİKALARI
A. Ş.

MERKEZİ : Bursa — Sanayi Bölgesi

Telefon : 18500 — 18504

BÜRO : Bursa — Atatürk Caddesi, Ticaret Bankası, İş Han Kat 1
Telefon : 14 489

BÜRO : İstanbul — Unkapanı Atatürk Bulvarı, Manifaturacılar Çarşısı
No. 3501 — 3502 Telefon: 22 35 73 — 27 72 53

Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyeti ve dergiyi sorumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade edilmez.

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi	750,— TL.
İç sahife	500,— TL.
Arka kapak içi	750,— TL.
Arka kapak	1000,— TL.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İçtimai ve Siyasî felâketlerden yakasını kurtaramaz.

K. ATATÜRK

CİLT : XVI

AĞUSTOS 1972

SAYI 98

Fiatı : 3.5 T. L.

Yıllık : 42-6 Aylık : 21 TL.

YAZI HEYETİ

İSTANBUL

SUHA AKSOY
GÜROL BAHADAN
MUAMMER BAŞOĞLU
NİHAT BATUR
AYHAN BERMEK
İLKER BİRDAL
NATİK BUDA
FARUK ÇEHRELİ
ÂLİ DİNÇÇAĞ
MEHMET EMANET
ŞEMSEDDİN GÜLER
Prof. Dr. MÜKERREM HİÇ
ORHAN SOFUOĞLU
REŞAT UMUR
RIDVAN YÜKSELEN
ANKARA
ORHAN BULDAÇ
OKTAY EMED
NACI SARIEYYÜBOĞLU

Sahibi : Cemiyet Adına NİHAT BATUR

Yazı İşleri Müdürü : FARUK ÇEHRELİ

İdare Müdürü : İLKER BİRDAL

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63

P. K. 599 Karaköy/İst.

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

İÇİNDEKİLER

2. Derginin Sesi ***
3. Memleketimizdeki Tarım Satış
Kooperatiflerinin Gelişmesi Bekir ONAR
11. Türkiye de Bankalar Sistemi Erhan ŞENER
18. Dış Pazarlama Araştırma
Örnekleri S. Nihat GÜVENAL
23. Gemi İnşa Sanayi Kalkınma
Plânında ilk hedefi almasıdır Salim SAYAR
28. Mansholt Raporu Dr. Erdinç TOKGÖZ
32. Ayın İktisadî, Malî, Hukukî, ve
Sosyal Mevzuatı Mehmet EMANET

Derginin Sesi !.

Sevgili Okuyucular...

Hızla kalkınma yolunu sanaileşerek arayan ülkeler bu günün ekonomisinde «Inflation» dan ayrılmadıkları gibi para-kredi sıkıntısına düşmekten de kurtulamıyorlar. Ancak, kalkınmanın zaruri rahatsızlıkları olarak müşahade edilen bu ekonomik vakıaların tesirini azaltmak ekonomistlere düşen tabii ve asli görev...

Ülkemizde iktisaden geri ülkeler arasından sıyrılmak üzere plânlı bir ekonomik kalkınmanın yolunda ilerlerken, zaman zaman dar boğazlara girerek farklı derecelerde bu rahatsızlıklara yakalanmış ve yakalanmaktadır. Hükümet edenlerin bütün iyi niyetlerine, fiatlarda istikrar sağlama çabalarına rağmen; bilhassa özel sektör yatırımlarına etkill olacak şekilde toplu iş sözleşmeleri, politik nedenlerle maliyetleri korkunç şekilde yükselten, inflation'u körükleyen rol oynamaktadırlar. Grev haklarının kanunen aranan hallerin dışına taşırılarak kullanılması, yatırımları engelleyici rol oynadığından kalkınmamızdan beklenen ve istenen hız sağlanamamış, dolayısıyla fert başına düşen milli gelir artışı da tatminkâr olamamıştır.

Ortak Pazarın geçiş dönemini uygulamaya başlayan ülkemizin; kısa zamanda ihracatını arttırması, dış piyasa pazarlamalarını en iyi şekilde yürütmesinin şart olduğu bu günlerde; İşveren temsilcileriyle İşçi temsilcilerinin, sendika yöneticilerinin politikadan uzak sağ duyu ile ülkemizin müstakbel kalkınmasını hedef alarak el ele çalışmalarını gerektiriyor. Ancak, bu imkânın yaratılması için yapılacak müşterek çalışmalarda; konuya hakim, milletin menfaatini düşünen idealist genç iktisatçılara yer verilmesinin her bakımdan yararlı olacağına da inanıyoruz...

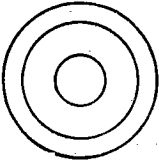
Yapıcı, milli ekonomiyi dengede tutucu fiat politikası, sefaleti önleyeceği gibi arzulan yakınmaya da normal seyir ve süratini kazandıracak, piyasaya rahatlık getireceği gibi itimat faktörünü de sağlayacaktır.

Ancak, bu rahat ortam temin edildiği takdirde, Ülkemizin kalkınmasında büyük rol oynayacak, bu güne kadar doğum sancıları içinde kıvranan «Serbest Sermaye piyasasına» tasarrufların arzı kendiliğinden hızla akarak canlılık getirecek ve Türk ekonomisine para ve kredi rahatlığını yaratacak olan bir piyasayı kazandıracaktır.

Biz iktisatçılar İşverenlerden ve İşçi temsilcilerinden bunu bekliyor ve ülke sevgisini bugünün ekonomik düzeninde böyle anıyoruz.

Sevgi ve Saygılarımızla,

İktisat Dergisi

Memlekefimizdeki Tarım Satış Kooperatiflerinin gelişmesi

Yazan : Bekir ONAR

Demokrasiyi idare şekli olarak kabül etmiş ve Karma Ekonomi sistemi için Kalkınmayı öngörmüş Memleketlerde Kooperatifçilik; Özel ve Resmi Sektör yanında üçüncü bir sektör olarak varlığını kabul ettirmiş bulunmaktadır.

Kooperatifçilik hakkında bugüne kadar çok şey yazılmış ve çoğu zaman ideolojik bir anlam verilerek adının bile anılmasından kaçınılır olmuştur. Oysaki adı konulmamakla beraber köylerimizde yapılan «İmece» Kooperatifçiliğın pratik ve tipik örneğidir.

Dünyada ilk olarak satış ve sürüm Kooperatifleri karakterini taşıyan teşekküller 1850 yılını takip e-

den senelerde Fransa'da kurulmaya başlamıştır. Önceleri İstihsal Kooperatifleri adı ile çalışan bu Kooperatifler sonradan Danimarka, İtalya, Fransa, İsviçre ve Almanya gibi memleketlerde Ziraî İstihsal ve Hayvancılık alanlarında büyük bir gelişme göstererek ortaklarına olduğu kadar kendi memleketi halına da faydalı birer Müessese haline gelmiş bulunmaktadır.

Memleketimizde ise Satış Kooperatifleri, 1911 yılında İzmir'de İhracatçı tacirlerin kurduğu bir Şirketle komisyoncuların kurduğu diğer bir Şirketin Ziraî Ürün flatlarının yükselmesini önlemek maksadıyla Birlikte, hareket ederek üret-

menlerin baskı altında tutulmaları üzerine, Aydın'da İncir Üretmenlerinin kendi aralarında bu Şirketlere karşı mukabil bir teşkilât kurmaları ile başlamıştır. Fakat bu teşekkül beklenen hizmeti yapamamış ve kısa zamanda piyasadan çekilmiştir.

Bugünkü Satış Kooperatiflerinin temeli 1914 de atıldı. İncir Üretmenlerine ve kurulması düşünülen Satış Koperatiflerine mali yardımda bulunmak üzere kurulan ve fakat kapitalinin % 90 nı çiftçilere ikraz eden Milli Aydın Bankasına destek ve yardım olmak üzere 1914 yılında «Kooperatif Aydın, İzmir müstahsilleri ortaklığı» kurulmuştur. İş bölgesinin geniş olması sebebiyle daha etkili faaliyette bulunmak için bölünerek belirli yerlerde anbarlar açılarak faaliyette bulunmuş ve daha sonrada bağımsız Satış Kooperatifleri halini almışlardır.

Bunlar arasında 1927 yılında Karapınar, 1928 de Erbeyli ve ortaklar, 1929 da Köşk, 1931 de de Germencikte evvelce anbar olarak faaliyet gösteren kuruluşlar sonradan Kooperatif haline çevrilmiştir.

Memleketimizdeki Satış Kooperatifleri asıl hüviyetlerini 1935 yılında kabül edilip yayınlanan 2834 sayılı Özel bir Kanunla kazanabilmişlerdir.

Bu Kanuna göre hazırlanmış ve Bakanlar Kurulunun 27.1.1937 tarih ve 2/5936 sayılı kararı ile noylan Kooperatifler ve Birlikler Ana mukavelenamesine göre kurulacak Koperatifler genel olarak;

a) Ortakların Ürünlerine devamlı sürüm imkânı ve alıcılar bulmak,

b) Gerekirse bu ürünleri işlemek ve işlenmiş olarak satmak,

c) İç ve dış araçlara giden kazancı ortaklara mal etmek,

ç) Piyasada düzen verici bir yer olmak, fiatların zararlı dalgalanmalarını önlemek ve ürünün değer fiatına satışını sağlamak,

d) Ürünlerin standartlaştırılmasına çalışmak,

e) Ortakların üretimleri için gerekli araç ve gereçlerini ucuz fiatla edinin ortaklarına dağıtmak,

f) İhraç ürünlerini ucuza mal etmek,

g) Kalitesini iyileştirmek,

h) Satış Kapasitesini artırmak ve

ı) Bunların Milletler arası piyasalarda en iyi fitalarla satışını sağlamak.

Konularında faaliyet göstermek üzere kurulmaktadır.

Sözü geçen Kanuna dayanarak

Tarım Satış Kooperatifleri ile Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri Tip Anamukavelenamelerinin hazırlanmasından sonra mütakâmil Tarım Satış Kooperatifleri 1937 yılında kurulmaya başlanmıştır. İlk olarak Ege Bölgesinde İncir konusunda 6. Üzüm konusunda 8. Iğdır'da Pamuk konusunda 4 ve Uzunköprü'de meyva konusunda 1 olmak üzere 19 Tarım Satış Kooperatifi kurulmuş ve bunların da Birlikler halinde teşkilâtlanması aynı yılda başlamıştır.

Bugün Tarım alanında çeşitli dallarda faaliyet gösteren 654 adet Tarım Satış Kooperatifleri ile bunların üst kuruluşları olan 31 adet Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri mevcut bulunmaktadır. Bu Birliklerin bir kısmı hukuken kurulmuş olmakla beraber halen faaliyet alanına geçememişlerdir.

Faaliyete geçememenin çeşitli nedenleri vardır bu sorunların halinden sonra faaliyete geçeceklerdir.

Tarım Satış Kooperatifleri, Ticaret Bakanlığı tarafından uygun görülen bölgelerde en az on üretmen tarafından kurulur. Bu Kooperatifler değişir kapitalli, değişir ortaklı ve borçlu sorumludur.

Bu sorumluluk Kooperatiflerde; ortakların, Kooperatifin işlerin-

den üçüncü şahıslara karşı doğacak mesuliyetleri tahhüt ettikleri ortaklık payı ve Kooperatife her yıl vermeyi taahhüt ettikleri mahsulün safi tutarının toplamı ile,

Birliklerde, ortak Kooperatiflerin üçüncü şahıslara karşı Birlik işlerinde doğacak sorumlulukları, yüklendikleri ortaklık paylarının tümü ve taahhüt ettikleri mahsulün alım tutarının yarısı ile sınırlıdır.

Bir yerde Tarım Satış Kooperatifi kurulabilmesi için gerekli şartlar şunlardır :

a) O yerde Kooperatifin konusuna girecek üründen Kooperatife yetecek kadar bol miktarda yetiştirilmesi,

b) Bu ürünün iyi kalitede ve hastalıklı ve dış piyasada aranılır olması,

c) Yeter sayıda ortak olabilecek üretmen bulunması,

d) Kooperatif kurulan iç pazarlara ve ihracat limanlarına kolayca ulaşabilecek yollarının bulunması,

e) Yeter sermaye toplanması,

f) Kredi imkânı bulunması,

g) Tesis kurmak için gerekli arsa bina ve depodunun mevcut olması, veya ilk imkânda kurulabilmesi,

h) Yeter sayıda kalifiye Kooperatifçi eleman bulunması,

i) Kooperatifin azrarsız çalışabileceğinin anlaşılması, en az üç Tarım Satış Kooperatifi satışını yaptıkları mahsullerin İstihsal, Piyasa ve İhracat Merkezlerinde, Ticaret Bakanlığının onamı ile bir Tarım Satış Kooperatifleri Birliği kurarlar. Bir Kooperatif veya Birliğin iştigâr konusuna giren ürün i-

çin aynı bölgede birden fazla Kooperatif veya Birlik kurulamaz. Bir birlik birkaç mahsulün İstihsal ve Satış işleriyle de uğraşabilir.

1935 senesinde kabul edilmiş olan 2834 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulmuş olan Kooperatifler Birliklerinin kuruluş tarihi bağlı kooperatifler ve ortak sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Birlik İsmi	Kuruluş Tarihi	Yeri	Bağlı Koop. Koop. sayısı	Ortak Sayısı
İncir Birlik	26/ 6/1937	İzmir	19	4955
Üzüm Birlik	28/ 6/1937	İzmir	16	8985
Fisko Birlik	26/ 7/1938	Giresun	10	5578
Fıstık Birlik	2/ 8/1940	Gaziantep	33	70120
Çukobirlik	15/10/1940	Adana	20	14030
Pamuk Birlik	7/ 5/1949	İzmir	54	32455
Zeytinyağı Birlik	7/ 5/1949	İzmir	21	3571
Koza Birlik	24/ 4/1950	Bursa	5	18391
Antbirlik	1/ 1/1952	Antalya	5	7541
Gülbirlik	12/ 7/1954	Isparta	12	
Marmara Zeytin Birlik	16/ 7/1954	Bursa	5	22226
Taskobirlik	17/ 5/1958	Nevşehir	11	2985
Narenciye Birlik	12/ 9/1959	Adana	3	243
Trakya Birlik	24/ 8/1966	Edirne	31	5086
Elma Birlik	12/ 9/1968	Ankara	78	1020
Üzüm Birlik	7/10/1968	Gaziantep	23	332
Zeytin Birlik	7/10/1968	Gaziantep	11	1836
K. Biber Birlik	7/10/1968	Gaziantep	4	439
Bakliyat Birlik	7/10/1968	Gaziantep	23	3137
Yefisko Birlik	26/10/1968	Mersin	9	2423
Şeftali Birlik	14/11/1968	Bursa	5	

Narenciye Birlik	27/11/1968	Antalya	5	140
Patates Birlik	19/10/1968	Ankara	29	
Sebze Birlik	19/11/1968	Ankara	16	
Tiftik Birlik	14/4/1969	Ankara	19	250
Tayko Birlik	19/ 6/1969			
Kayısı Birlik	24/ 6/1969	Malatya	6	
Marmara Birlik	15/ 7/1969	Adapazarı	3	
Soğan Birlik	26/ 7/1969	Ankara	8	
Tavko Birlik	31/ 7/1969	Bursa	4	
Trakya Üzüm Bir.	1/ 8/1969	Tekirdağ	3	

Değişik mahsuller üzerinde aynı hükmi şahsiyeti haiz olarak aynı yerde kurulmuş olan Birlikler, Personel vesair masraflardan tasarruf etmek amacı ile müşterek çalışma esasını kabul etmiş bulunmaktadırlar.

Merkezi İzmir'de bulunan incir, Üzüm, Pamuk ve Zeytinyağı Tarım Satış kooperatifleri KBirlikleri Tarih adı ile, yine Gaziantep'te bulunan Fıstık, Bakliyat, Kırmızı Biber, Üzüm ve Mamûlleri, Zeytin ve Zeytin Mamûlleri Birlikleri Güneydoğu Birlikleri adı ile, Merkezi Ankara'da bulunan Sebze, Soğan, Patates ve Elma Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri Sepko adı ile müşterek çalışma esasını kabul etmiş bulunmaktadır.

Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin kredi ihtiyaçları 3202 sayılı T. C. Ziraat Bankası Kanununun 14 ve 2834 sayılı Kanunun 18.

maddesi uyarınca T. C. Ziraat Bankası'na karşılanmaktadır.

Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerine açılan kredilerin nev'ileri,

- 1 — Rehinli ortak Kredisi
- 2 — İşletme Kredisi
- 3 — Levazım ve ihtiyaç maddeleri Kredisi
- 4 — Tesis Kredileri
- 5 — İhracat Kredisi
- 6 — Güçlendirme Kredileri (Yeni tatbikine geçilen)
- 7 — Destekleme kredileri

İlk beş sırada anılan krediler Ziraat Bankası kaynaklarından diğerleri reeskontabl krediler.

T. C. Ziraat Bankası'na Birliklere açılmış olan kredilerin son 5 senelik icmali aşağıda gösterilmiştir.

Kampanyalar	Reeskontabl	Banka Kaynağı	Fonlar	Toplam
1966/67	1.417.560.000	247.829.000	600.000	1.665.989.000
1967/68	997.396.000	172.277.000	650.000	1.170.323.000
1968/69	1.707.560.000	375.392.000	5.802.000	2.088.754.000
1969/70	2.078.440.000	426.904.000	—	2.505.344.000
1970/71	2.127.841.000	1.227.966.000	—	3.355.807.000

T. C. Ziraat Bankasıncı çiftçi-ye açılan senelik 9.000.000.000,— kredinin 3.519.000.000 kısım Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerince

kullanılmaktadır. Bu kadar büyük krediyi kullandıran Birliklerin öz varlıkları da şunlardır.

Yüklenilen Sermaye Lira	Tahsil olunan Sermaye Lira	Yedek Akçe Tutarı Lira
520.454.846	148.280.414	110.266.334
11.150.455	2.117.910	475.815 (bağımsız Kooperatif
331.605.301	150.398.324	110.744.149 (ler.
		TL. Toplam :

Modern anlayışta Kooperatif-çilik bir işletmedir. 1968 senesine kadar kurulmuş bulunan Tarım Sa-

tış Kooperatifleri Birliklerinin bü-yük ölçüde işletmeleri mevcuttur.

Bir misal olmak üzere;

Çukobirlik'e ait Kooperatifler

Depo Adedi	M 3	Kütlü İstihap Ton.	Çiğit İstihap Ton.	Pamuk Ton.
Kooperatifler 65	54 300	8685	83.500	—
Fabrikalarda	329	259.250	38.000	37.128

Adana Merkezinde Genel Müdürlük binası ile Kooperatiflerin bulunduğu yerlerde Kooperatif hizmet binaları 10 Adet Sawgin ve Rollergin fabrikaları ve Mersin de nebati yağ fabrikası hali faaliyette olup teşvik belgesi alınmış yağ kombinası inşasına başlamış bulunmaktadır. Ayrıca iştegal konusu giren bazı işletmelere işteiraki vardır. Bu tesis ve yatırımların halen değeri 700 Milyon lirayı aşmaktadır.

Tariş'in kütlü pamuktan, margarin'e kadar giden sanayikuruluşu mevcuttur, bunu daha da tevsietmek gerekli çalışmalar yapmaktadır.

Memleketimizde senelik Zeytinyağı tüketimi 75-80 bin tondur. Tariş Zeytinyağı Birliği olarak 30 bin ton kapasiteli depolara sahiptir. İhracat ve iç sirkülasyonu da nazarı itibare alınarak umumi tüketimin 2/3 sini depolayacaktır demektir. Bütün varlığı Tariş olarak 1.5 milyar'ın üstündedir.

Aynı şekilde Fiskobirlik, fındığı işleyip beyazlattıktan sonra ve fındık ezmesi olarak pazarlamak için gerekli tesisleri kurmuş bulunmaktadır.

Merkezi Bursa'da olmak üzere kurulmuş bulunan Koza Birlik ve Marmara Zeytin Birlikleri de müstahsilin ürünlerini değerlendirmek

üzere gerekli tesisleri yapmış bulunmaktadır.

Diğer Birliklerde konularına giren ürünlerin pazarlanması için gerekli yatırımlara girmiş ve bir kısmını realize etmiş bulunmaktadır.

Uçakla ilâçlama yapmak üzere Birlikler uçak satın alarak ortakların tarlatlarını az bir ücretle ilâçlamaktadır.

2834 sayılı Kanun Tarım Satış Kooperatifleri ile bunların Bölge Birliklerini kurma yetkisini vermemekte, bunların üst örgütü olan Merkez Birliği ile Türkiye Kooperatifler Milli Birliği teşkiline imkân vermemekte idi. 10/Ağustos/1969 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu bu imkânı vermediğinden. Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin üst kuruluşu olan Tarım Satış Kooperatifleri Merkez Birliği kısa adıyla (TARKO) bu Kanuna dayanılarak ve Merkezi Ankara'da olmak üzere kurulmuş bulunmaktadır.

Tarko'nun kuruluş gayesi Ana sözleşmesi 3. maddesinde şöyle sıralanmıştır.

Tarko, ortak Birliklere, talep halinde faaliyetlerinde yardımcı olacak bir kuruluş olup ortak Birliklerin müstakil faaliyetlerini ortadan kaldırmaz.

1 — Ortak Birliklerin ürünlerini yurt içinde ve dışında pazarlamak,

2 — Ortak Birliklerin ihtiyaç mevzuu her türlü maddeleri yurt içinden ve yurt dışından temin etmek,

3 — Ortak Birliklerin faaliyetleri ile ilgili ve faydalı sahalarda tesisler kurmak veya bu gibi tesisleri satın almak ve iştirak etmek,

4 — Ortaklarına rakip ve müstakil piyasa vaziyetleri hakkında iç ve dış kuruluşlar ve şubelerinden en çabuk en doğru malûmat toplamak ve aracılık edeceği işlerde iç ve dış piyasalarda reklâm ve propağanda ile birlikte sürümü arttırıcı bütün tedbirleri almak,

5 — Ortak Birliklerinin ürünleri ile ilgili bilumum nakliye depolama ve sigorta işlerini yürütmek,

6 — Ortak Birliklerin yatırım projeleriyle sair teknik ve ekonomik araştırma projelerini hazırlamak ,

7 — Ortak Birliklerin faaliyetlerini tanıtmak ve kuruluşla ilgili eğitim programlarını yürütmek,

8 — Ortak Birliklerin talebi üzerine bunların faaliyetleri ile ilgili istişare ve tavsiyelerde bulunmak,

9 — Ortaklar için faydalı olabilecek sair işler yapmak,

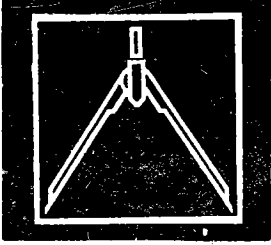
Tarko'nun ortak sayısı sınırsız olmakla beraber kuruluşta en az 7 ortak Birlik gereklidir.

Tarko kurulalı üç yıl olmasına rağmen Anasözleşmesindeki ilkelere henüz hiç birisine gereği gibi eğilememiştir. Ancak bir kısım ortak Birliklerinin ürünlerini pazarlamak amacıyla Ankara'da 9, Gaziantep, Adana, Mersin, Antalya, Eskişehir ve Giresun'da birer mağaza açmak suretiyle üreticiden tüketiciye sloganı altında faaliyet göstermektedir.

Bu mağazalar faaliyetleri ile kent halkına bizzat faydalı oldukları gibi aynı konuda çalışan Özel Sektör fiyat seviyesine de bir regülatör vazifesini göstermektedir.

Memleketimizdeki Tarım Satış Kooperatifleri belli başlı ihraç mahsullerimizin bir kısmının ihraçat toplamının % 30 unu realize etmekte, iç tüketim maddelerinde de aynı görevi yapmaktadır.

Kalkınmakta olan memleketlerde iyi bir Kooperatifçilik, kalkınmanın rasyonel aracıdır. Kooperatif ferdin mutluluğu ve memleket kalkınması için gaye değil vasıta'dır. Yeterki bünyemize göre iyisini seçmiş olabilelim.

Türkiyede Bankalar sistemi

Erhan ŞENER. M.A.
Hacettepe Üniversitesi
Ekonomi Bölümü Asistanı

GİRİŞ

Bu çalışmamızda Türkiye'de bankalar sisteminin özelliklerini belirtmeğe ve böylece diğer ülkelerle yapılacak karşılaştırmaları daha kolay anlaşılabilir bir duruma getirmeğe çalışacağız. Türkiye'de bankalar sistemi birçok yönleri ile karma ekonomilerin hakim bulunduğu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin bankalar sistemlerinden farklı özellikler gösterir. Ayrıca bankalar sistemimiz sosyalist olan ülkelerin bankalar sistemleri ile de yapı ve fonksiyonlar bakımlarından ayrılmaktadır.

Bir ülkenin bankalar sistemi deyince ne anladığımızı belirle-

mekte yarar vardır. Herhangi bir ülkenin bankalar sistemi ülkede bulunan bankaların mülkiyet ve ihtisaslaşma durumları, sayı ve cinsiyetleri ve bankalara yapılan devlet müdahalesi ile belirlenebilir. Bu nedenle bizde, Türkiye'de bankalar sistemini bu saydığımız açılardan incelemeye çalışacağız.

A — BANKALARIN MÜLKİYETİ

Türkiye karma ekonomi düzeninin hakim bulunduğu bir ülkedir. Karma ekonomi düzeni içerisinde bankacılıkta ticarî bir teşebbüs olduğundan, özel kişiler tarafından kurulup faaliyette bulunabilmektedir. Türkiye'de faaliyette bulunan

bankalar kişilere, devlete ve yabancılara ait bulunmaktadır. Mülkiyeti kişilere ait olan bankalar ticaret bankalarıdır ve kâr gayesi güden teşekküllerdir. Bugün Türkiye'de mevcut bankaların özellikle mevduat ve iş bankalarının büyük bir kısmı hukukî durumu A. Ş. olan ortaklıklardır. Bankalar yasasının ulusal bankalar olarak düzenlediği bu bankalar 22 adettir. Özel sektöre orta ve uzun vadeli kredi veren Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası ile Sınai Yatırım ve Kredi Bankası da mülkiyetleri özel kişilerde olan bankalardır.

Mülkiyeti devlet ait olan bankalara gelince; bunların bir kısmının sermayesi tamamen devlete aittir, diğer bir kısmının ise sermayesinin yarıdan fazlası devlete aittir. Bugün özel kanunla kurulmuş ve devlete ait olan bankaların sayısı 13'dür. (Bu rakama T. C. Merkez Bankası ve Devlet Yatırım Bankası dahildir.)

Türkiye'de mülkiyeti yabancıla ait olan banka sayısı beştir. Banka sistemimiz içerisinde yabancı sermaye ile kurulmuş olan bankaların önemleri çok azdır.

B — BANKALARIN İHTİSASLAŞMASI

Türkiyede banka sistemi oldukça karışık bir görünümündedir. Bir yandan son derec ihtisaslaş-

mış bankalar bulunurken diğer yandan bankacılık faaliyetleri oldukça az olan kuruluşlara rastlamak ola-nağı vardır.

Türkiye de ihtisaslaşmış bankalar T.C. Merkez Bankası, Devlet Yatırım Bankası, Turizm Bankası, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ve Sınai Yatırım ve Kredi Bankasıdır. Bu bankalar içerisinde Merkez Bankası hariç diğerleri mevduat kabul etmeyen kuruluşlardır. T.C. Merkez Bankası 1970 yılında kabul edilen yeni yasaya göre faiz ve reeskont oranlarını günün koşullarına göre düzenleyen, kanunî karşılık oranlarını ekonominin ihtiyaçlarına göre ayarlayan, taksitli satışların kredi koşullarını saptayan, kredi kontrolü yapan ve sermaye piyasasını teşvik edecek ve düzenleyecek faaliyetlerde bulunan bir bankadır. Devlet yatırım Bankası ise devlet ekonomik sektörünün orta ve uzun vadeli kredi ihtiyacını karşılayan bir bankadır. Turizm Bankası Türkiye'de iç ve dış turizmi geliştirmek için kurulmuştur. Bankanın amacı uluslararası standartlara uygun turistik konaklama kapasitesi yaratmak ve bunları verimli bir şekilde işletmektir. Diğer ihtisaslaşmış banka kuruluşları Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ve Sınai Yatırım ve Kredi Bankasıdır. Bu bankalar kalkınma bankaları olup özel sınai kuruluşların orta ve

uzun vadeli kredi ihtiyaçları için kurulmuşlardır. Bu bankalar iç ve dış fonların yatırımlara kanalize edilebilmesi için bu kaynaklar ile yatırımlar arasındaki aracı faaliyetleri yapmaktadırlar.

Türkiye'de bankalar sisteminde yukarıda belirttiğimiz özel ihtisaslaşmış bankalar yanında adı banka olmakla beraber bankacılık hizmeti dışındaki faaliyetlere ağırlık veren kuruluşlar da bulunmaktadır. Bunların hemen hemen hepsi

devletin kurduğu ve geliştirdiği müesseselerdir. Devlet bankacılık faaliyetlerinden çok ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmek belirli gayelere ulaşmak için bu bankaları kurmuştur. Esas faaliyeti bankacılık olmayan ve fakat bazı bankacılık hizmetleri gören yani mevduat kabul eden ve kredi veren devlet bankalarının bankacılık faaliyetlerinin derecesini saptamak için toplam mevduat ile toplam pasifleri karşılaştıralım. Aşağıdaki tablo u gaye ile düzenlenmiştir.

Tablo : Özel yasa ile kurulmuş olan bankaların mevduatlarının bilânçolarının pasifler toplamına olan yüzde oranları

BANKA ADI	(1) Mevduat (Bin T.L.)	(2) Pasif Toplam (Bin T.L.)	(1/2) % Olarak
1. Denizcilik Bankası	210.842	2.934.231	7.18
2. Etibank	607.784	3.925.469	15.48
3. İller Bankası	44.654	2.865.890	1.55
4. İstanbul Emniyet San.	399.749	425.820	93.87
5. Sümerbank	202.616	3.981.212	5.08
6. T. C. Turizm Bankası	—	451.855	—
7. T.C. Ziraat Bankası	10.200.064	19.311.924	52.81
8. T. Emlâk Kredi Bankası	1410.296	9.535.022	14.79
9. T. Halk Bankası	823.691	2.737.854	30.08
10. T. Öğretmenler Bankası	258.174	421.201	61.29
11. T. Vakıflar Bankası	1.113.330	1.587.982	70.10
TOPLAM	15.271.920	48.174.460	31.70

Kaynak : Türkiye Bankalar Birliği 1970 yılı sonu Bilânço ve Kâr ve Zarar Hesapları rakamlarından faydalanılarak hesaplanmıştır.

Tablodan görüleceği gibi devlet bankaları içerisinde İstanbul Emniyet Sandığı, Ziraat Bankası ve Vakıflar Bankasının mevduat bankacılığı özelliği diğerlerinden çok daha fazladır. Bir sistem olarak devlet bankalarının mevduat bankacılığı faaliyet oranı % 92'dir. Aynı oran yabancı bankalarda % 57 ve diğer ulusal bankalarda ise % 80 olarak bulunmuştur.

Türkiye'de faaliyette bulunan ticarî bankalar mevduat bankaları olmakla beraber bunlar iş bankaları özelliği gösterirler. Mevduat bankaları mevduat toplayan ve kısa vadeli kredi veren müesseseler olup aldıkları faiz ile verdikleri faiz arasından kazanç sağlayan müesseselerdir. İş bankaları ise sadece kredi alış verişi ile uğraşmayıp bazı sınaî ve ticarî yatırımlarda bulunan bankalardır. Türkiye'de özel bankaların hemni hemen hepsinin çeşitli endüstri kollarında yatırımları vardır.

C — BANKALARIN SAYI VE CESAMETLERİ

Türkiye'de 1971 yılı sonu itibariyle faaliyette bulunan banka sayısı 47'dir ve son 10 yıl içinde 5 banka tasfiye olmuştur. Tasfiye olan bankaların 3'ü yasa ile kurulmuş bankalar ve diğer ikisi de diğer ulusal ve yöresel bankalardır. Yabancı bankaların sayısında hiç-

bir değişme olmamıştır. Yukarıda bankaların mülkiyeti konusunda bankaların sayıları hakkında bilgi verildiğinden üzerinde ayrıca durulmayacaktır.

Türkiye'de faaliyette bulunan bankaların büyüklükleri açısından incelenmesi bankalar sistemimizi oluşturan bankalar hakkında bilgi sahibi olmamızı kolaylaştıracaktır. Bankaları büyüklükleri açısından incelerken dikkatli olmak gerekmektedir. Örneğin bankalar sermaye ve ihtiyatları toplamaları, mevduat ve/veya kredi miktarları, personel veya şube sayıları açısından incelenebilir. Yalnız bu kriterler uygulanarak banka büyüklükleri saptanmaya çalışılırken banka tiplerini göz önüne almamız gerekmektedir. Örneğin bankacılık faaliyeti çok oz olan Sümerbank, Etibank ve İller Bankası gibi devlet bankalarının sermaye ve ihtiyatlar açısından incelenmesi bu bankaları büyük bankalar arasına koymamızı gerektirirken şube veya mevduat açısından incelenmeleri küçük bankalar arasında sayılmalarını gerektirmektedir. Bu arada Devlet Yatırım Bankası, Turizm Bankası veya Sınaî Kalkınma Bankası gibi özel gayeler ile kurulmuş bankaları mevduat, şube veya personel açısından incelemek anlamsızdır. Bu nedenle biz burada ticaret bankalarının büyüklüğü üzerinde duracağız. Aşağıdaki tablo en fazla mevduat ve şu-

beye sahip olan bankaları ve bunların toplam mevduat ve şubeler

içerisindeki paylarını göstermektedir.

Tablo : II. En fazla mevduat ve şubeye sahip on banka ve bunların toplam mevduat ve şubeler içerisindeki % payları

BANKA ADI	Toplam Mevduatın % si	Toplam
		Şube Sayısı % si
Ziraat Bankası	26.7	24
İş Bankası	23.9	13
Yapı ve Kredi Bankası	11.6	9
Akbank	8.0	7
Türk Ticaret Bankası	4.7	5.2
Türkiye Emlâk ve Kredi Bankası	4.3	3.8
Türkiye Halk Bankası	3.4	6
Türkiye Garanti Bankası	3.3	4.5
Vakıflar Bankası	2.9	4.3
Osmanlı Bankası	2.9	2.8

Kaynak : Türkiye Bankalar Birliği 1970 Sonu Bilânço ve Kâr ve Zarar Hesapları Teşkilât, Mevduat ve Krediler Hakkında Bilgiler adlı yayının-
dan (Yayın No: 43 Ankara, Doğuş Ltd. Şti. Mat.) faydalanılarak dü-
zenlenmiştir.

Tablodan görüldüğü gibi Tür-
kiye'de bulunan ilk on banka top-
lam mevduatın % 92'sini elde et-
mekte ve geriye kalan 33 banka
ise toplam mevduatın % 8'ini elde
etmektedir. En fazla mevduat topl-
yan banka toplam mevduatın %
27'si ile T.C. Ziraat Bankasıdır. Bū-
tün yabancı bankalar ile yöresel
bankaların mevduat toplamaları top-
lam mevduatın % 4'ü olduğu dik-
kate alınırsa Ziraat Bankasının ö-

nemi daha da belirli bir duruma
gelir.

Mevduat toplamak bankaların
büyük ölçüde örgütlenmesini ge-
rektirir. Bankalar mevduat topl-
mak için şubeler açarlar ve hal-
kın bu şekilde tasarruflarını ban-
kalar sistemine çekerler. Şubeler
açısından da bankalarımıza bakıl-
dığında en fazla şubeye Ziraat Ban-
kasının sahip olduğu görülür. Bu-
nu İş Bankası, Yapı ve redi Ban-

kası ve Akbank izlemektedir. Bu dört bankanın şube sayıları toplam bankaların şube sayılarının % 53'üdür. Aynı şekilde bu dört bankanın mevduatları toplamı, toplam banka mevduatlarının % 70'ini oluşturmaktadır. Bankalar sistemimizde bir taraftan mevduat ve şube sayısı ile toplam mevduat ve şubelerin büyük kısmını oluşturan birkaç banka yanında mevduat ve şube sayısı olarak ihmal edilebilecek birçok yöresel ve ulusal bankalar vardır. Örneğin beş yöresel banka, toplam mevduatın % 02'sine ve toplam şubelerin % 01'ine sahiptirler.

Bankaların çalıştırdıkları personel itibariyle de incelenmesi bankaların büyüklüklerine göre yapmış olduğumuz sırayı bozmamaktadır. En çok personele sahip olan bankalar sırası ile toplam personelin % 27'si ile T.C. Ziraat Bankası, % 15'i ile İş Bankası, % 8'i ile Yapı ve Kredi Bankası, % 6'sı ile Akbank ve % 4'ü ile Halk Bankasıdır. Bu beş bankanın personel miktarı bankalarda çalışan toplam personelin % 60'ını oluşturmaktadır. Personel miktarı 10.000'i geçen bankalar yanında personel adedi 15'in altında 7 banka bankalar sistemimizde bulunmaktadır.

D — BANKALARA DEVLET MÜDAHALESİ

Bankalar sistemini belirleyen

diğer bir unsurda bankalara yapılan devlet müdahalesinin miktar ve şiddetidir. Bankalar yalnız kendi sermayeleri ile değil daha çok halktan topladıkları paralar ile çalışmakta ve halkın tasarruflarını tehlikeye koyabilmektedirler. Ayrıca herhangi bir bankanın geçireceği mali kriz derhal diğer bankalara yayılabilmekte ve ekonomi için olumsuz durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle devlet bankalara müdahale etmekte ve durum ülkeden ülkeye değişik ölçülerde olmaktadır.

Bankalara devlet müdahalesinin iki gayesi vardır. (1). Bu gayelerden birincisi koruyucu gaye ikincisi yol gösterici gayedir. Devletin mevduat sahiplerinin menfaatlerini koruması birinci gayeyi meydana getirir. Devlet ülkenin ekonomik gidişine bankaların kredi ve yatırım politikalarını ayarlamak şeklinde müdahale ederse bu ikinci gayeyi oluşturur.

1958'de kabul edilmiş olan 7129 sayılı yasa bankacılığın tamamen ticari bir faaliyet olmadığını kamu düzeni ve çıkarları ile yakın-

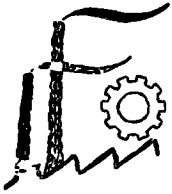
- (1) Dr. Turgut Akpınar, **Bankalar ve Devlet**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayın No: 55, Doğuş Mat., ve Tic. Ltd. Şti., 1966.

dan ilgili olduğunu belirleyen hükümler getirmiştir. Yasanın gayesi tasarruf sahiplerini korumak ve banka faaliyetlerini ekonominin gelişmesine hizmet edecek şekilde düzenlemektir. Bankalar yasasında devlet müdahalesinin koruyucu nitelik gösterdiği konular bankaların kuruluş hükümleri (Md. 5-7), mevduat ile ilgili hükümler (Md. 27), karşılık ve ihtiyatlar ile ilgili (Md. 34-35) hükümler gösterilebilir.

Bankalar yasasının ekonomik gelişmeyi sağlayıcı hükümleri olarak gayrimenkul alım satım ile uğraşan firmalara kredi verme yasağını koyması (Md. 50) ve 1970 yılında bütün yetkileri T.C. Merkez Bankasına devredilen Banka Kredileri Tanzim omitesini kurarak bu komiteye banka plasmanları üzerinde kalite ve kantite bakımlarından tedbirler alma görevini vermesi gösterilebilir. Bununla birlikte bankalar yasasının krediler ile ilgili hükümlerinin ekonomik gelişmeye katkısı tartışma konusudur.

Buraya kadar yapmış olduğu-

muz açıklamalardan anlaşılacağı gibi Türkiye'de bankalar sistemi oldukça karmaşık bir durum göstermektedir. Bankalarımızın mülkiyeti karma ekonominin doğal sonucu olarak özel kişilere ve devlete ait bulunmakta ve ihtisaslaşmış bankalar yanında bankacılık faaliyetleri çok düşük olan bankalar bulunmaktadır. Mevduat, şube ve personel bakımlarından büyük rakamlara ulaşmış birkaç banka yanında yine aynı açılardan son derece küçük bankalar banka sistemimiz içinde faaliyet göstermektedirler. Bankalar sistemimizde büyük bankalar yanında çok ufak ve sayısı çok bankalar bulunması ve bankalararası rekabetin faiz oranlarının idarî kararlar sonucunda sabit tutulması nedeniyle bankalararası rekabetin bulunmaması sistemin etkinliği azaltmakta ve bankaların masraflı bir şekilde çalışmasını sağlamaktadır. Banka sayısının azalması ve bankaların ölçeklerinin büyümesi banka hizmetlerinin maliyetini düşürebilecek ve ayrıca hizmetlerin kalitelerinin yükselmesine yardım edebilecektir.

Dış Pazarlama araştırma örnekleri

S. Nihat GÜVENAL

Son otuz sene içinde endüstri müesseselerince yapılan veya yaptırılan pazarlama araştırmalarında devamlı ve önemli bir artış görülmektedir. Bu durum, özellikle A.B.D. gibi gelişmiş memleketlerde çok belirlidir.

Bilimsel niteliklere sahip kompleks bir faaliyet alanı olması ve özel bir eğitimi gerektirmesinden ötürü pazarlama araştırmasında profesyonellik zorunludur. Yalnız gereken niteliklere sahip kim-seler pazarlama araştırması yapmalıdır.

Pazarlama araştırması ile ilgili bilimsel çalışmalar ve yayınlar artık bu faaliyet konusunu da ba-

ğımsız ve belirli bir meslek haline getirmiştir.

Endüstride yukarı sevki idare kademesini işgal eden idareciler, karar vermeleri için gereken gerçek bilgilere ve rehberliği sağlayacak pazarlama araştırmalarına daha fazla önem vermeye başlamışlardır.

ÖRNEK — ELEKTRİK MALZEMESİ PAZAR ETÜDÜ

Elektrik malzemesi imâl eden bir İngiliz firması mamûllerinin Müşterek Pazar ülkelerine satışını artırmak istiyordu. AET Ülkelere, mevcut şartlarda ve gelecekte firmanın mamûlleri için en-
tegre bir pazar olarak durumunu

öğrenmek ve AET ülkelerine büyük miktarlarda satış yapmakta olan diğer elektrik malzemesi imalatçıların rekabet kudretlerini ve piyasaya etkilerini kıymetlendirmek gerekiyordu. Bu amaçla firma gereken pazarlama araştırmasının yapılmasını bir araştırma müessesesinden talep etti.

— İlgili mamüllerin teknik niteliklerini ve kullanılma sahalarını bilmek zorunlu olduğundan; araştırmayı yapacak ekibin şefi bir hafta süreyle müşteri firma ilgiliplerinden gereken bilgileri alarak, araştırma ekibindeki arkadaşlarına müşterinin ihtiyaçları konusunda tefruatlı bilgi verdi ve onların sorularını cevaplandırdı.

— Kullanılacak metodlar incelenirken AET memleketlerinin her birindeki mahalli şartlar gözönünde tutulmak suretiyle, hazırlanan araştırma plânının her AET ülkesinde uygulanması ve mukayeseler yapmayı sağlayacak bilgi ve istatistiklerin toplanması öngörüldü.

— Araştırma müessesesi, işin büyük kısmını kendi personeliyle yürütmekle beraber, bazı mülahakatlar için dışardan, ilgili memleketlerin gerektirdiği lisan ve bilgiye sahip kalifiye personel kullandı.

— Araştırma sonunda endüst-

ri firması, AET ülkeleriyle ilgili olarak kendi mamüllerinin sürümü yönünden ihtiyacı olan bilgileri ve her AET üyesi memleketteki satın alma psikolojisinin detaylı bir analizini elde etti.

Sunulan rapordaki bilgi, sonuç ve tavsiyeler gösterdik; firmanın AET ülkeleriyle ilgili iyimserliği için olumlu bir dayanak olmadığından; AET ülkelerinde satış hacminin artırılması için para sarfından kaçınılması gerekmektedir.

ÖRNEK 2 — AMERİKAN KAHVESİ TÜKETİM ETÜDÜ

Pan American Coffee Bureau, Amerikan kahvesi satışını A.B.D.'de artırmak amacıyla tüketicilere hitap eden reklâmlar yaptıktan sonra alınan sonuçları yetersiz görerek; Arthur Kudner, Inc. reklâm ajansı ile çalışmaya karar vermiş ve Arthur Kudner, Inc. tüketim etüdü yaparak kahveyi kimlerin kullandığını, satın alma alışkanlıklarını ve nedenlerini saptamak suretiyle satışları artırma yollarını araştırmıştır.

ARAŞTIRMANIN SAFHALARI

Reklâm ajansı birinci safhada gereken durum analizini yaparak çözümü gereken pazarlama problemlerini ve bunların kapsamını tesbita çalışmıştır.

İkinci safhada, ön inceleme

ile mevcut sorunların önem dereceleri ve aralarındaki ilişkiler ele alınmıştır. Kahve tüketimi ile tüketicinin kahve konusundaki tutum ve davranışları hakkında istenilen gerçek bilgileri sağlayabilecek soruların neler olabileceği konusunda, aşağıdaki soruların ön denemeye tâbi tutulması kararlaştırılmıştır.

- Kakveyi kimler içer?
- Ne zaman içerler?
- Nerede içerler?
- Kahveyi nasıl yaparlar?
- Kahveyi nede yaparlar?
- Suyu ve kahveyi nasıl ölçerler?
- Ne zaman ve hangi sürelerle satın alırlar?
- Ne kadar kahve satın alırlar?
- Nasıl bir ambalajda alırlar?
- Kahvenin kalitesine nasıl karar verirler?
- Evlerinde içtikleri kahve hakkında ne düşünürler?
- Lokanta v.s. de içtikleri kahve hakkındaki fikirleri nedir?
- Kahvenin faydalı mı yoksa zararlı mı olduğuna inanırlar?
- Allelerinin herhangi bir

terdinin kahve içmesi yasaklanmış mıdır?

Seçilen bir ekip yukarıdaki soruları denemek amacıyla tüketicilerle mülâkatlar yaptıktan sonra tüketim araştırmasında kullanılacak sual varakası kesin şeklini almıştır.

Üçüncü safhada, bütün tüketicilerle mülâkat yapmak mümkün olamayacağından; örnekleme metodunun uygulanması için amaca uygun örnek seçilmiştir.

Kudner Reklâm Ajansı araştırma konusunda tecrübeli olduğundan, geçmişteki tecrübeler ve kayıtlara dayanarak gereken nitelikte mülâkatçı bulmakta güçlük çekmemiştir.

Cehalet ve fakirlik nedenleriyle direkt reklâmın etki edemediği tüketici gruplarının etüd dışı bırakılması uygun görülmüştür. Bölge, tüketici nüfusu ve gelir grubu esaslarına göre tespit olunan mülâkat adedinin mülâkatçıları arasında dağıtımı yapılmıştır. Mülâkatçılara, hergün Kudner Reklâm Ajansı ile temas etmeleri konusunda kesin talimat verilmiştir.

Bütçe 9000 mülâkatın yapılmasına imkân veriyordu. Fiilen yapılan mülâkatların toplamı ise 4945'i bulmuştur.

Dördüncü safhada, toplanan bilgiler tasnif edilip görülen eksiklikler tamamlandıktan sonra, gereken analiz ve kıymetlendirmeler yapıp sonuçlar bir rapor halinde müşteri Pan American Coffes Bureau'ye verilmiştir.

Araştırmanın başlıca sonuçları şunlardır :

— Ev kadınlarının % 40'ı demliğe yeteri kadar kahve koymamaktadır.

— Ev kadınlarının ekserisi kahveyi iyi yapamadıklarını itiraf edememekte ve % 88'i yaptıkları kahvenin içenlerce beğenildiğini iddia etmektedir.

— Ev kadınları genellikle bakaldan ayda 3 ilâ 4 defa kahve almakta ve bunların % 68'i 1 librelik (453 gr.) paketleri tercih etmektedir.

— Yaşı 16'nın üstünde olan erkeklerin % 82'si; aynı yaş grubundaki kadınların % 81'i; 6 ilâ 16 yaşındaki çocukların % 4'ü kahve içmektedirler.

— Genellikle yetişkinler 2 defada içmek suretiyle, günde 3 büyük fincan kahve tüketmektedirler.

— Kahvenin takriben % 50'si kahvaltıda; %19'u öğle yemeğinde; % 25'i akşam yemeğinde ve

% 6'sı da diğer zamanlarda içilmektedir.

— Ev kadınlarının % 32'si kahvenin zararlı etkileri olduğu; % 6'si ise fazla içilmesinin sağlık yönünden sakıncalı bulunduğu kanısındadır.

— Mülakat yapılan tüketicilerin % 51'i kahve içimini tasvip etmektedir.

ÖRNEK 3 — PALAMUT HÜLÂSASI (Valonia extract) İHRACATININ GELİŞTİRİLMESİ RAPORU

İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi palamut meyvası ve tırnağından elde edilen ve debagatta kullanılan palamut hülâsası ihracatının geliştirilme imkânları hakkında bir araştırma yaptı ve sonuçlarını ilgili bakanlıklarla kuruluşlara 9 Nisan 1964'de bir rapor halinde sundu.

Etüdün Hazırlanması :

Palamut hülâsası ve diğer tannenli maddelerin durumu hakkındaki dış bilgiler, ticaret ateşeli ve müşavirlerimiz nezdinde 1963 yılında açılan bir anketle; diğer bilgiler ise Türkiye palamut ihracatçıları Birliğinden sağlandı. Ayrıca başlıca palamut hülâsası ihracatçılarıyla 24 Aralık 1963 tarihinde İzmir'de bir toplantı yapıldı.

Ön Rapor :

Toplanan bilgilerin ışığı altında bir ön rapor hazırlanarak İGEME'nin Orman Mahsulleri Teknik Komitesine sunuldu.

Yetkili kişi ve ilgili teşekkül temsilcilerinden meydana gelen teknik komitenin yapılmasını uygun gördüğü değişikliklere göre tadil edilen ön rapor ilgili teşekküllere gönderilmiş ve palamut hü-lâsası ihracatçıları ile İzmir İhra-catçı Birlikleri temsilcilerinin de

katıldıkları ikinci toplantı Ankara'da yapılmıştır.

Nihai Rapor :

Ankara toplantısından sonra üzerinde gereken değişiklikler yapılan rapor İGEME Yönetim Kuruluna sunulmuş ve Kurulca uygun görüldüğünden baştırılarak; raporu özetleyen bir mektupla ilgili Bakanlıklara, Devlet Plânlama Teşkilâtına ve diğer ilgili müesseselere gönderilmiştir.

Gemi İnşa Sanayii Kalkınma Plânında ilk hedefi almasıdır

Salim SAYAR
Denizcilik Bankası T.A.O
Sarıyer Şubesi Muhasebecisi

Kalkınmada Genel Durum :

Dünya memleketleri milli gelirlerini artırma anlamına gelen bir İktisadî Kalkınma politikası izlemektedirler. Ekonomik Kalkınma politikasının hedefleri ve kapsadığı alan memleketin, sosyal ekonomik, coğrafi ve ulusal siyaset şartlarına göre değişmekle beraber temel hedefler bakımından hemen hemen bütün dünyada aynıdır. Bu temel hedefler şu sırayı takip etmektedir.

a) Alt yapı tesislerinin bütün şartları ile sağlanması

b) Sinaî ve Tarımsal gelişmenin hızlanması

c) Paranın istikrarının, mali denge politikasının gerçekleştirilmesi

d) Dış ödemeler dengesinin bütün gerçek yönleriyle çok cepheyle sağlanması.

Bir memleketin tam çalışma kapasitesinin ve hayat seviyesinin yükselmesi kalkınma olanaklarının isabet derecesine bağlı bulunmaktadır. Dünya milletleri ekonomik politikalarını tesbit ederlerken, ekonomik morfolojilerine göre, tesbit edilen plân stratejisini bütün imkânlarıyla, gerçekleştirerek ekonomik hedeflere varmaya çalışırlar. Örneğin, İrlanda dışarıya

göçün kısıtlamasını, İsrail gelen göçlerin yerli halkla kaynaşmasını istemekte, Hindistan ekonomik güçlenmeyi, Portekiz ürünlerin adil dağılmasını, eğitim hizmetlerinin, temel ihtiyaç maddelerinin yeterli olmasını, Batı Almanya herkezin mülk sahibi olmasını, Habeşistan toplumlarının yükselmesini, Çin memleketinin kudret kazanmasını Asya lideri olmasını, Fransa Sağlık öğretim ve Şehirleşme alanında ortak cihazlanmanın en yüksek seviyesinde olmasını Macaristan en gerçek manasında Sosyalist toplumunu kurmasını, Birleşik Arap Cumhuriyeti Sosyalist ve Kooperatif toplumun meydana gelmesi ile Orta doğudaki perestişinin gerçekleşmesini istemektedir.

Türkiyede Kalkınma :

Türkiye ikinci plân dönemi için yılda ortalama % 7 olarak öngörülen büyüme hızı, 1968 yılında % 6,7 1969 da % 1,3 olarak gerçekleştirmiştir. 1970 yılında bu oran % 6 ya düşerek, Plân hedefinin gerisinde kalmıştır. Ekonomik büyüme hızındaki geri kalmanın yanı sıra, üretim sektörleri için öngörülen büyüme hızı da Plân hedeflerinden sapmalar göstermektedir. Bu nedenle yukarıda tesbit edilen temel hedeflerden «alt yapı tesislerinin bütün şartları» sağlanmamış iktisadi potansiyel

dağılmıştır. Bütün amaç iktisadi potansiyeli dağıtmamak onu bir gaye ile kanalize etmeyi başaramamaktır.

Memleketimizin coğrafya durumunu Somut olarak görebilmemiz için önümüzde atlasın veya büyük haritasının olması gerekir. Harita üzerinde görüleceği gibi, memleketimizin üç çevresini denizler çevirmiştir. Denizlerle çevrilen kıyılarımız binlerce kilometreyi bulmaktadır. Bu nedenle Türkiyenin ekonomik ve Politik gücü deniz üstünlüğünün, denizlerde hakimiyetinin sağlanması ile gerçekleşir.

Deniz üstünlüğü veya deniz kuvvetleri her çağda olduğu gibi zamanımızda da bir bağımsızlık ve milli gelişme faktörü olmuştur.

Tarihin ilk çağından beri M.Ö. VII yüzyıllarda alde ve Asur Savaş gemilerinin Basra körfezinde hakimiyeti, bu milletlerin Mezopotamyada medeniyetlerini yaşamasını sağlamış, nüfus sahalarını genişletmişlerdir. M.Ö. VI yüzyılda bir klan durumunda olan Fenikeliler, Akdeniz çevresinde üstünlüklerini, deniz kuvvetleri sayesinde gerçekleştirmişlerdir. Yunan ve Roma üstünlüklerini asırlarca deniz kuvvetlerinin sayesinde yapmışlardır. Yunan ve Roma denizcilik tekniğinin mirascısı olan Bizans İmparatorluğu müslümanlara an-

cak deniz kuvvetleri ile karşı ko-
yabildi. Ceneva, Piza ve Venedik
şehirleri için, XI ve XII asırlarda
Akdenizin askeri ve tiessi bir re-
kabet sahası olması deniz tekniği-
nin ilerlemesiyle olmuştur. Porte-
kiz denizciliği Afrikayı dolaştı Hin-
distan'da bir imparatorluk kurdu.
İspanya denizciliği Amerikayı bul-
du ve sömürgeleştirdi. XVI. Asır-
da Osmanlı denizciliği Akdenizi
kendi gölü yaptı. XVIII yüzyılda
İngiliz denizciliği, büyük impara-
torluklarının temelini attı. XIX cu
yüz yılda deniz vasıtalarının yapı-
mı ve silâhlanmasında da gerçek
bir devrim oldu. Yandan Çarklı, is-
tim makinalı yürütücü gemiler bu
tarihte ortaya çıktı. Gemi makina-
larında ki devamlı gelişme ve öze-
likle XX. yüzyılın başında Diesel
motorunun ortaya çıkması sonucu
gemilerin seyir alanını çok geliştirdi.
XIX cu yüzyılın ikinci yarısın-
da gemi inşasında ağacın yerini
demir aldı. Zırhlı gemilerin yapımı
hızlandı. Ayrıca gemicilikte çeliğin
kullanılması, gelişen savaş gemi-
lerinin güçlü bir şekilde kullanıl-
masını ve uçak gemilerinin yapıl-
ması imkânını yarattı. Zamanla
bunların gücü, tonajında devamlı
artma oldu. 1905 te 2000, 1914
28 000 1940 Oda 40 000 1960 da
76000 tonluk gemiler yapıldı. Bi-
rinci dünya savaşı deniz üstünlüğü
olan devletlerce kazanıldı. İkinci
dünya savaşında zafer, taraflara

gemi inşa sanayinin, geçmiş dev-
relerle mukayese edilmeyecek ge-
lişmesiyle elde edildi.

Bu savaşla deniz ve hava kuv-
vetlerinin yanı sıra, doğrudan doğ-
ruya deniz kuvvetleri kumandan-
larına bağlı kara birliklerinin eş-
lik etmesiyle «Çıkartma harekâtı»
askerî stratejide önem taşıdı.

Atom gücünün 1945'ten son-
ra gemi inşa sanayiine tatbiki ge-
mi yapımı tekniğinde bir devrim
yarattı. Bu güçlülük A.B.D. de uzun
zaman devam etti. Niklueer güçle
çalışan gemi yapımında A.B.D. den
sonra S.S.C.B, İngiltere ve Fransa
onu takip etmektedir

Bu kısa tarihi özetlemede ge-
mi inşa sanayinin önem derecesi
belli olmakta, Türkiyemizin coğrafi
durumu gemi inşa sanayisine önce-
lik tanımaktadır.

İkinci Plânın ilk yarısında gemi
arzı plân hedeflerine erişmemiş-
tir. Program talep tahminleri ile,
gerçekleşmeler karşılaştırıldığın-
da, gerçekleşme miktarının çok ye-
tersiz olduğu görülmektedir. 1000
DWT dan küçük tekne inşasında
üretim miktarının daha fazla oldu-
ğu tahmin edilmektedir. Gerek ü-
retim, gerek ithalât miktarının
program hedefinin çok altında kal-
masının en büyük nedeni 933 sa-
yıllı kanunun bazı maddelerinin
25.10.1969 tarihinde iptal edilme-

si sonucu yurt içinde gemi inşası-
nı teşvik için serisen «gemi inşa
fonu kredisi ile gemi koordinas-
yon yönetmeliğinin yürürlükten
kalkmasıdır. Daha önce gemi inşa-
sına başlanmış olan projeler veya
başlanacaklara ithali zaruri malze-
melere döviz tahsisinin yapılma-
ması nedeni ile yavaşlamış veya
atıl kalmıştır.

1970 yılı içinde inşa edilmek-
te olan gemilerin çoğu yarı mamul
halde kaldığından, 1971 yılının ge-
mi üretim miktarı, yukarda belir-
tilen nedenlerle düşmüştür.

Ayrıca özel sektör tersanele-
rinin onarılması, tesislerinin ta-
mamlanması için program tatbik
edilmemiş alt yapı inşaatının ikin-
ci beş yıllık plânda ön gördüğü
gibi tamamlanıp tersane sahipleri-
ne teslimi mümkün olmamıştır. Ö-
zel tersaneler zamanımızın çok ip-
tidai denecek şartlarda çalışma-
larına devam etmektedirler. Ve bu
tersanelerin modern uygulama
plânlarının hazırlanması, gerçek
alana konmasının zamanı geçmiş-
tir bile. Burada belirtilmesi gere-
ken hususlardan biri camialtı ter-
sanesi tevsiinin 1970 yılı içinde
tamamlanması ile Denizcilik Ban-
kası tersanelerinde çelik işleme
kapasitesi 1967 yılına nazaran 1,9
oranında artarak 13.700 tona ulaş-
maktadır.

Dünya da büyük hızla artan
gemi inşa kapasitesine rağmen,
taleplerde de artış daha fazladır.
Dış memleketlerden yapılan gemi
inşa teklifleri,

a) Gemi inşaat esaslarının
tesbit edilmemiş olması

b) Yeterli proje bürolarımı-
zın olmaması

e) Tersanelerimizin işletme-
çilik yönünden yoksun, malî por-
telerinin kifayetsiz olması,
değerlendirilememektir.

SONUÇ :

a) Denizcilik Bankası T.A.O
tersanelerinde ilerde atıl kapasite
olmıyacak şekilde kesin iz proğra-
mının hazırlanması, bir milyar do-
larlık döviz rezervimizin gemi inşa
sanayi sektörüne ivedilikle kanali-
ze edilmesi.

b) Gemi ihraç imkânlarımız
üzerinde kesinlikle durulması,
yurt dışından gelen tekliflere uy-
gun olarak gemi inşa etme çalış-
maları artırılmalıdır.

c) Gemi inşa sanayinde, ak-
saklıklara meydan veren mevzuat-
la gerçek reform yapılmalıdır.

d) Gemi ithali düşünülmemeli;
Bu sanayide de kendi olanakla-
rımızla tesbit edilen hedeflere va-
rılmalıdır. 1971 yılı sonuna kadar
B.D. Deniz nakliyatı T.A.Ş. namına

10 250, 12 850 DWT arasında 10 adet şilebin yurt dışından ithali çalışmalarını, gemi inşa sanayii sektörünün ilerleme imkânlarına bir engel teşkil edeceğine inanmaktayız.

f) Gemi inşa sanayi ile ilgili merkezi plân ve koordinasyon kon-

seyi kurulması, kararların icra niteliğinin sağlanması.

Cumhuriyetimizin 50 ci yılında gemi inşa sanayii Atatürk'ün öngördüğü «muassır medeniyet» düzeyine ulaşmasının sağlanması ulusal kalkınmamızın ilk merhalesi olmalıdır.

Mansholt Raporu

Dr. Erdinç TOKGÖZ

Bu rapor, 9 Şubat 1972 yılında Sicco Mansholt tarafından hazırlanmıştır. Kendisi o zaman, Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) Komisyon başkan yardımcısıydı. Mansholt raporunu o zaman sözü edilen Komisyonun Başkanı olan Malfatiye sunmuştur. Halen AET Komisyon Başkanı bulunan S. Mansholt, Hollandalı bir tarım mühendisidir. 62 yaşında, bir «Liberal Sosyalisttir.» Kendisine «Yeşil Avrupa»nın kurusu» adlı verilmiştir.

Mansholt raporu «deli bilgiler» diye adlandırılan MIT (Massachusetts Institute of Techno-

logy) araştırmacılarının bulgularına dayanmaktadır. Ancak MIT araştırması unutulmuş gidiydi. Mansholt raporunda aslında ilk anda pek yankı uyandırmadı. Fransa'da referandum dolayısıyla 4 Nisan 1972'de Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri. MARHAIS'nin yaptığı bir basın toplantısında Mansholt raporunu işçi sınıfı için büyük bir tehlike olarak nitelemesiyle konu bir anda Avrupa kamu oyununda büyük ilgi gördü. (1)

Mansholt raporunu, sadece «Roma Klübünün» ünlü MIT uzmanlarına hazırlattığı raporun etkisinde kalarak AET içinde «ortak bazı ted-

birler alınmasını» öneren bir rapor niteliğinde görmemek gerekir. (2)

«Doğal dengenin bozulması», «çevre sorunları», «hava kirlenmesi» v.s. gibi başlıklar altında dünya kamu oyunu meşgul eden sorunların ortaya çıkmasına yol açan üç önemli etken saptanmış bulunmaktadır :

- 1) Çok hızlı kentleşme,
- 2) Nüfus patlaması,
- 3) Üretim teknolojisinin hızla artması,

Mansholt'un raporunda ağırlık son üçüncü etken üzerinde toplanmıştır. Şimdi kısaca raporu bu yönüyle gözden geçirmeye çalışalım.

BATI AVRUPA EKONOMİLERİNİN İŞLEYİŞİ ÜZERİNE

Günümüzde ileri kapitalist ekonomilerinin görünümü nasıl olursa olsun, işleyişi insanlığın devamıyla, geleceğiyle bağdaşmaktadır. Çünkü bu ekonomilerde yürürlükteki üretim düzeni «daha çok kâr» ilkesi üzerine kurulmuştur. Piyasa için üretimde bulunan firmalar arasındaki rekabetin hedefide budur. Firmalar daha çok kâr için, daha çok üretmek yanında, çok satmak zorunda kalmaktadırlar. Bu nedenle tüm üretici ve satıcılar, tüm tüketicilerin aldıkları malları en kısa zamanda yenileme-

lerini istemektedirler. Çok miktarda çok çabuk tüketim düzeni kurulmuştur. Tüm üretim teknolojisi daha çok miktarda ve çeşitte üretmek yolunda geliştirilmektedir. Bunun sonucu, hesapsız bir şekilde doğanın yeraltı ve yerüstü kaynaklarının yağma edilmesine varmaktadır. Doğal çevrenin gelişmiş güzel «kırp geçirilmesi», doğanın tüm zenginliklerinin hızla tükenmesine yol açmaktadır. Örneğin Başkan Nixon'un 1970 yılında kurduğu çevre sorunlarıyla ilgili komitenin raporuna göre, 1970-1975 arasında sadece çevre kirlenmesiyle savaş için 105 milyar doların harcanması gerekmektedir (3). Bütün sanayileşmiş ülkelerde, su ve hava hızla kirlenirken, deniz kıyıları ve nehirler, insanlar ve balıklar için elverişli olmaktan çıkmaktadır. Kısaca doğal denge hızla bozulmaktadır.

MANSHOLT'UN ÖNERİLERİ

Mansholt, doğanın bu kısa vadeli çıkarlar için yağma edilmesi hareketinin durdurulmasının insanlığın geleceği için gerekli olduğunu ileri sürmekte ve bunun içinde şu önerilerde bulunmaktadır:

- 1) Zengin gelişmiş ülkelerde sanayi kesiminde büyümeyi durdurmalıdır. Sadece ikâme yatırımları yapılmalıdır (Amerikada bu, «Sıfır büyüme» - Zero Growth tezi-

ni savunanlara «Zegists» yani «sıfırcılar» denmektedir).

2) Yeraltı kaynaklarının tüketiminin derhal durdurulması, ve hertürlü tüketim malının çeşidinin azaltılması, ömrünün azamiye çıkarılması gerekmektedir. Bu, bireysel tüketi myerine toplumsal birlikte tüketime geçmek demek olacaktır.

3) Tüm ulusal üretim ve tüketimi kapsayan bir PLÂNLAMAYA gitmek gerekmektedir. Ancak mahalli idareler, kıt kaynakları en iyi şekilde kullanılmasını amaçladıklarında geniş serbestiye sahip olmaktadırlar. Mahalli ihtiyaçlara göre üretimi plânlayacak idareler, çevre sorunlarını kolaylıkla ele almak ve çözmek durumunda olacaktır. İş «ne pahasına olursa olsun büyüme olmaktan kurtulmuş olacaktır.

4) Kesin olarak doğumları sınırlamak gerekmektedir. Genellikle ileri derecede sanayileşmiş Avrupa ülkeleri için böyle bir sorun yoksa da, nüfusun böylesine artışı deva mederse, yüzyılın sonuna doğru (2000 yılında 7 milyar olacak) çözümsüz sorunlara yol açacaktır. Ancak, Geri kalmış ülkelerden nüfuslarının artışını durdurmayı istemek için; zenugin ülkele rin, Evrenin diğer kaynaklarını yok etmekten vazgeçtiklerini göstermeleri gerekmektedir.

ÖNERİLERİN TARTIŞILMASI

Mansholt'un öngördüğü tedbirler alındığında ilk bakışta söz konusu olan ülkelerde, kişi başına maddesel refahın artışının duracağı ve özellikle tüketim mallarının serbest kullanımı ortadan kalkmış olacağı akla gelmektedir. Bu konuda, Mansholt, Profesör Tinbergen'in ileri sürdüğü, «brüt ulusal mutluluk» kavramından yararlanarak, makroekonominin temel kavramlarından biri olan «brüt ulusal gelir» yerine «brüt ulusal yarar» kavramının kullanılmasını önermektedir.

Maddesel refah, kişi başına gerçekleştirilen tüketim olarak anlaşılmaktadır. Yani ayakkabı sayısı, kumaş miktarı, buzdolabı, televizyon, otomobil v.s. Acaba alınacak tedbirler sonucu bireyler bu tüketim mallarından daha az miktarda tüketirse, yaşamları kötüye gidermi? Bu soruya Mansholt, hayır gitmez diyor. Çünkü, diyor, halen bütün sanayileşmiş Batı ekonomilerinde, tüketim mallarının çok büyük çoğunluğu, kısa sürede yararlı olmaktan çıkmaktadır. Tüketim malları sanayi, çok çeşit az dayanıklılık üzerine kurulmuştur.

Oysa üretim tekniği, çok daha uzun süre dayanacak tüketim malları üretmeye olanak vermektedir. Örneğin, çok daha dayanıklı ayakkabı yapmak mümkündür. Hiç

durmadan ne pahasına olursa olsun, herkesi bir otomobil sahibi yapmak yerine, «toplumsal ulaştırma araçları»nı yaygınlaştırarak otomobil imalatı sınırlandırılmalıdır. Bu yoldan havanın daha az kirlenmesi sağlanabilir. Yapım teknolojisi değiştirilerek konut yapımında kolay yıkılan, ses ve soğuk havageçiren beton konutlar yerine, daha pahalı olsa bile taş binalar yapılmalıdır. Bu tip konutlar, gü-rültüye ve soğuğa karşı daha el-verişli olduğu gibi tamiride ucuza çıkar.

Bütün bu tedbirler sonucu en azından bugünkü kadar yenecek, giyilecek, içilecek, gezilecek, fakat daha rahat ve daha sağlıklı olarak ve bir başka biçimde yaşayarak... Kısacası günümüz yaşam biçimi tüm insanlığın yararına değişmiş olacak. Herşeyden önce, daha az çalışarak yaşama olanağına kavuşulacak... Çünkü daha dayanıklı daha az miktrda üretilecek. Dolayısıyla daha az emeğe ihtiyaç duyulacak. Örneğin, «22 saatlik çalışma haftası» sonunda, insanların fiziksel ve entellektüel gelişimi daha kolay ve hızlı şekilde gerçekleşecektir.

SONUÇ :

Kanımızca MIT'nin verilerine ve inceleme yöntemine itiraz etmek; Mansholt'un raporunu çok kötümser bulmak mümkündür. Fakat günümüzde ne pahasına olursa olsun sanayileşme, yani daha çok üretmek, hele tüm üretim teknolojisini savaş araçları imalatına kolayca dönüştür şekilde geliştirmek, herhalde insanlığın geleceğiyle bağdaşmadığını söylemekte mümkündür. «Genç bilginler»in temsilcilerinden Robin CLARK'ın dediği gibi, insanlık, «skerî düşünce ve oyunlardan arınmış bir bilime; doğaya uygun düşen bir üretim teknolojisine ihtiyaç duymaktadır.»

- (1) M. BOSQPET, Le «Petit Livre Rouge de Siccò Mansholt- Le Nouvel OBSERVATEUR, 10 Nisan 1972.
- (2) K. İNAN, «2100 Yılındaki Dünya Modeli» - Milliyet Gazetesi 5.6.1972.
- (3) «La Lutte Contre Pollution Pourrait Aceclerer La Concentration, Indus.» Le Monde, 9 Mayıs 1972.

Ayın İktisadi, Mali, Hukuki ve Sosyal Mevzuatı

(Geçen Sayıdan devam)

Derleyen : Mehmet EMANET

Madde 78 — Komisyon toplantılarının gününü, başlayış ve bitiş saatini, toplantının devamını ve üyelerin katıldıkları süreleri göstermek üzere bir tutanak düzenlenir. Bu tutanağın aslı özel bir dosyada saklanır ve bir örneği Kurumun ilgili şubesine gönderilir.

Madde 79 — Prim itiraz komisyonunun çalışacağı binanın kirası ile diğer giderler ve her türlü demirbaş ve kırtasiye ihtiyacı Kurumca sağlanır.

Madde 80 — İşverenin isteği üzerine yaptırılacak incelemeler için komisyonca seçilecek bilirkişiye verilecek ücret karşılığı olmak üzere, prim itiraz komisyonunca tespit olunan miktar, tebliğ tarihinden itibaren, 10 gün içinde işveren tarafından Kurum vzesine yatırılır. Bilirkişi ücreti, süresi içinde Kurum veznesine yatırılmadığı takdirde, işveren bu isteğinden vazgeçmiş sayılır.

Komisyonca görülen lüzum üzerine yaptırılan incelemeler için bilirkişiye verilecek ücret ile yürütülen işlemdelaysıyla ödenmesi gereken harç vesair giderler Kurumca karşılanır. Şu kadar ki, bu harcamalar, itiraz sonucunda haksız çıktığı oranda işverene ödettilir.

SEKİZİNCİ KISIM

Sigortalılar ile eş ve çocuklarına yapılacak sağlık yardımları

Madde 81 — İşveren, Kurum tarafından bildirilen, sigortalılar ile eş ve geçindirmekle yükümlü oldukları çocuklarının muayene ve tedavi için baş vuracakları hekim ve ebelerle sağlık tesislerinin adları

ve adreslerini, bir liste halinde ve herkesin görebileceği bir yere asmak suretiyle sigortalılara duyurur.

Madde 82 — Sigortalıların eş ve geçindirmekle yükümlü oldukları çocuklarının muayene ve tedavileri için Kurum hekim ve sağlık tesislerine müracaatlarında gösterilmek üzere, kendilerine Kurum tarafından hazırlanan birer sağlık karnesi verilir.

Bu sağlık karneleri, sigortalılar ile işverenler tarafından müştereken doldurulacak olan beyannamelere dayanılarak Kurumca düzenlenir.

Sağlık karneleri, 2 nüsha dağıtma listesi ile birlikte işverenlere gönderilir.

İşveren, sağlık karnelerini, ilgili sigortalılara imza karşılığında ve teslim tarihlerini de belirtmek suretiyle verir ve listenin bir nüshasını kuruma iade eder.

Sağlık karnesi, gerekirse Kurum tarafından doğrudan doğruya sigortalıya imza karşılığında da verilebilir.

Sağlık karnelerinin kaybolması halinde, durum, sigortalı tarafından bir dilekçe ile Kuruma bildirilir ve o kimse için Kurumca yeniden bir sağlık karnesi düzenlenir.

Madde 83 — Sigortalının geçindirmekle yükümlü olduğu çocuğuna verilecek sağlık karnesine durumu okul idaresince kaydedilip tasdik olunur.

Sigortalının geçindirmekle yükümlü olduğu çocuklarına, sözü geçen kayıt ve tasdik işlemini yaptırmadıkça Kurumca sağlık yardımı yapılmaz.

Öğrenimin bırakılması veya sona ermesi sebebiyle sağlık yardımlarından faydalanma hakkı düşen çocukların muayene ve tedavileri için, Kurumca yersiz olarak yapılan her türlü masraflar tutarı ilgili sigortalılardan alınır.

Madde 84 — Sigortalılar ile eş ve geçindirmekle yükümlü oldukları çocukları, muayene ve tedavi için, Kurum hekim ve sağlık tesislerine başvurmalarında, örneği Kurumca hazırlanan ve işveren tarafından düzenlenen vizite kâğıdını vermek ve sigortalılar sicil kartlarını eş ve çocuklar da sağlık karnelerini göstermek zorundadırlar.

Madde 85 — Sigortalının gerek iş kazası, meslek hastalığı, gerekse hastalık ve analık halleri için, düzenlenecek vizite kâğıdına, adı ve soyadı, doğum tarihi, sicil numarası, işe giriş tarihi, viziteye çık-

mak için işyerinden ayrıldığı tarih ve saat, sigortalının geçindirmekle yükümlü olduğu kimsesi bulunup bulunmadığı, sigortalılık niteliğinin yitirilip yitirilmediği, yitirilmiş ise tarihi, işkazası vakalarında, ayrıca olay tarihindeki işçi sayısı, sigortalının yaptığı iş ve bu işin mahiyeti, işkazasının oluş şekli, vuku bulduğu yer, tarih ve saati, olay günündeki işbaşı saati, tanıkların ad ve soyadları ile birlikte, aşağıda belirtilen hususların da rakam ve yazı ile kaydedilmesi gereklidir :

a) Hastalık ve analık hallerinde, hastalık nedeniyle geçici işgöremezliğin başladığı veya doğumun vuku bulduğu tarihten önceki bir yıl içinde prim ödeme gün sayısı,

b) İşkazası, meslek hastalığı, hastalık ve sigortalık kadının analığı hallerinde, sigortalının olay tarihinden önceki 3 takvim ayı içinde, aylar itibarıyla elde ettiği prime esas tutulan kazançları ile bu süre içindeki prim ödeme gün sayıları.

Madde 86 — Sigortalının eş ve geçindirmekle yükümlü olduğu çocukları için, işveren tarafından düzenlenen vizite kâğıdına sigortalının adı ve soyadı, sicil numarası, işe giriş tarihi, hastanın adı ve soyadı, sigortalıya karabeti ile birlikte, aşağıda belirtilen hususların da yazılması gereklidir :

a) Sigortalılık niteliğinin yitirilip yitirilmediği,

b) Eş ve çocukları viziteye çıkış tarihinden önceki bir yıl içinde sigortalının hastalık sigortası primi ödeme gün sayısı (Rakam ve yazı ile kaydedilecektir.)

Madde 87 — Kurum hekimlerine veya sağlık tesislerine müracaat etmeden muayene ve tedavilerini başka hekim veya sağlık tesislerinde yaptıran sigortalı ile eş ve geçindirmekle yükümlü olduğu çocuklarının bu tedavi dolayısıyla yaptıkları masraflar ödenmez.

Madde 88 — Kurum hekim veya sağlık tesisi bulunmayan yerlerde hastalanan sigortalının hükümet ve belediye tabibine yahut resmî bir sağlık tesisinde, bunların bulunmadığı yerlerde ise hususî bir hekime veya sağlık tesisinde yaptıracığı muayene ve tedavisine ait masraflar, belgeleri karşılığında Kurumca ödenir.

Kurum hekim ve sağlık tesislerinin bulunmadığı yerlerde hastalanan eş ve çocuklar hakkında da yukarıdaki fıkra esaslarına göre işlem yapılır.

Madde 89 — Sigortalı ile eş ve geçindirmekle yükümlü olduğu çocuklarının, muayene ve tedavi için Kurum sağlık tesislerine başvur-

maları üzerine, boş yatak bulunmaması veya hastalığın Kurum sağlık tesislerinde tedavisinin mümkün olmaması halinde, sigortalı veya ev ve çocukları, Kurumca resmî bir sağlık tesisine, resmî sağlık tesisinde boş yatak bulunmadığı veya tedavinin resmî sağlık tesisinde yapılamıyacağı raporla tevsik edildiği takdirde, özel bir sağlık tesisine sevkedilmek suretiyle gereken muayene ve tedavileri Kurum tarafından sağlanır.

Madde 90 — a) Sigortalı ile eş ve geçindirmekle yükümlü olduğu çocuklarının kendini bilmeyecek derecede ağır ve ani hastalığı dolayısıyla başkaları tarafından Kurum sağlık tesisleri dışında bir sağlık müessesesine yatırılması,

b) Vakanın, Kurum sağlık tesislerine başvurmayla imkân veremeyecek derecede acil ve hayatı tehdit edici mahiyette olması,

hallerinde, bu hususlar raporla tevsik edilmek ve Kurum tarafından kabul olunmak şartıyla, resmî sağlık müesseselerinde yapılan tedavi masrafları aynen, tedavi, sağlık tesislerinde yapılmış ise, Kurum Sağlık Teşkilâtı Yönetmeliğine ekli ücret tarifesi üzerinden hesaplanmak suretiyle ödenir.

Şukadar ki, resmî sağlık müesseselerinde özel surette tedavi görmüş olanların masrafları, o sağlık tesisinin normal ücret tarifesi üzerinden, yatak ücretleri ise, ikinci sınıf yatak ücreti üzerinden ödenir.

Ancak, yukarıda yazılı hallerde, Kurum sağlık tesisleri dışında yapılan tedavi masraflarının ödenebilmesi için, durumun ilgililer tarafından kısa zamanda Kuruma bildirilmesi şarttır.

Madde 91 — Sigortalının eşi ve geçindirmekle yükümlü olduğu çocukların hastalıkları dolayısıyla tedavilerinin ayakta yapılması halinde, ilaçları Kurum sağlık tesislerince verildiği takdirde, etiket fiyatının, Kurum dışı eczanelerden alınması halinde ise, indirimli ilaç bedelinin % 20 si ilaç verilirken, peşin alınır.

DOKUZUNCU KISIM

Analık sağlık yardımları

Gebelik halinde muayene, tedavi, doğum sağlık yardımı ve başvurma usulü

Madde 92 — Sigortalı kadın ile sigortalı erkeğin sigortalı olmayan karısı, gebelik muayeneleri ve gerekirse tedavileri için, işveren

tarafından düzenlenen vizite kâğıdı ve sağlık karnesi ile işyerlerinde ilân edilen Kurumun yetkili bir uzman hekimine, ebesine veya sağlık tesislerinden birine müracaat ederler.

Yetkili uzman hekimin bulunmadığı yerlerde başvurulanan Kurum hekimi, sigortalı kadın ile sigortalı erkeğin sigortalı olmayan karısını, gerektiği takdirde yetkili uzman hekime gönderir.

Madde 93 — Sigortalı kadın ile sigortalı erkeğin sigortalı olmayan karısının doğumları, Kurum ebeleri tarafından sigortalının evinde veya sağlık tesislerinde yapılır. Bu yardımdan faydalanmak için işyerlerinde ilân edilen Kurum ebe veya sağlık tesislerine sağlık karnesi ve işverenden alınacak vizite kâğıdı ile başvurulması gerekir.

ONUNCU KISIM

Sigortalılara verilecek istirahatlerde uygulanacak esaslar

Madde 94 — Müdavihekim, tedavi altına aldığı sigortalıya bir defada en çok 10 gün istirahat verebilir ve bunu bir defa tekrarlayabilir. Tek hekimden 2 defa istirahat almış olan sigortalının tedavisine devam edilmesi gerektiği takdirde, sigortalı bir dispanser veya hastane sağlık kuruluna sevk edilir. Sağlık kurulunun ilk vereceği istirahat süresi, sigortalının tedavi altına alındığı tarihten başlamak üzere 6 ayı geçemez.

Şukadar ki, gereken tedavileri yapılmak amacıyla Kurum tarafından 89 uncu madde hükmü gereğince resm' veya hususî bir sağlık tesisine gönderilen sigortalılar hakkında bu sağlık tesisleri hekimleri veya sağlık kurulları tarafından düzenlenen raporlar ile sağlık hizmetlerinin sosyalleştirildiği bölgelerde sosyalizasyon teşkilâtı hekim veya sağlık tesisleri sağlık kurullarınca düzenlenen istirahat raporları, Kurum hekimleri veya sağlık kurulları raporları gibi kabul olunur. Bu raporların Kurum hekimleri ve sağlık kurullarınca ayrıca tasdik gerekmez.

Madde 95 — Hastalık halinde bir sigortalıya geçici işgöremezlik ödeneği verilebilmesi için, Sosyal Sigortalar Kurumunca tayin ve tespit olunan hekim veya sağlık kurullarından istirahat raporu alınmış olması şarttır. Kaçınılmaz hallerde Kurum hekimlerinden gayri hekimlerden alınan ve istirahat süresi 10 günü geçmeyen raporlar, Kurum hekimleri tarafından ve istirahat süresi 10 günü geçmeyen raporlar, Kurum hekimleri tarafından tasdik edildiği takdirde geçerlidir. Tek

hekim tarafından verilmiş olan ve istirahat süresi 10 günü aşan raporlar ile resmî veya hususî hastaneler sağlık kurullarınca verilen istirahatlere ait raporlar da, Kurum sağlık tesislerinden birinin sağlık kurulunca tasdik edilmesi şartıyla geçerli sayılır.

ONBİRİNCİ KISIM

Malul ve yaşlılara yapılacak sağlık yardımları

Madde 96 — Sosyal Sigortalar Kanununa göre sürekli işgöremezlik geliri veya malullük yahut yaşlılık aylığı almakta olanların muayene ve tedavileri için, Kurum hekim veya sağlık tesislerine başvurmalarında gösterilmek üzere kendilerine Kurum tarafından hazırlanan bir sağlık karnesi verilir. Bunlar muayene ve tedavileri yapılmak üzere Kurum hekim ve sağlık tesislerine başvurmak zorundadırlar. Kurum hekim vesağlık tesislerinin bulunmadığı yerlerde hastalanan bu gibi kimselerin yapılacak tedavileri hakkında 88 inci maddenin birinci fıkrası esasları dahilinde işlem yapılır.

Madde 97 — Sürekli işgöremezlik geliri veya malullük yahut yaşlılık aylığı almakta olanlar, gelir ve aylıklarının kesilmesi halinde, kendilerine verilmiş bulunan sağlık karnelerini Kuruma geri vermek zorundadırlar.

Buna uymayanlar ve sağlık yardımlarından faydalanma hakkını kaybettiği halde elindeki sağlık karnesi ile Kurum hekim veya sağlık tesislerine müracaatla muayene ve tedavilerini yaptıranlar için Kurumca yersiz olarak yapılan masraflar tutarı kendilerinden alınır.

ONİKİNCİ KISIM

İşveren tarafından geçici görevle yabancı ülkelere gönderilen sigortalılar hakkında uygulanacak esaslar

Madde 98 — İşveren tarafından görevle geçici bir süre için yabancı ülkeye gönderilen sigortalıların, yabancı ülkede bulundukları sırada vukua gelen iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerinde, muayene ve tedavileri için sigortalı tarafından yapılan ve Sosyal Sigortalar Kanununa uygun olan harcamalar, mahallî konsolosluktan tasdikli rapor ve sair belgelere dayanılarak Türk parası olarak sigortalıya Kurumca ödenir.

Ancak, sigortalının yabancı ülkede klinikte yatarak tedavi görmesi ve buna cerrahî müdahale yapılması, tedavisinin yurda dönüşüne kadar gecikmesinde sıhhi sakınca bulunduğu, tedavi gördüğü yerin resmî sağlık dairelerince veya resmî müesseselerince yahut tedaviyi yapan müesseselerce verilmiş ve mahallî konsoloslukça tasdik edilmiş raporlarla belgelenmiş olması şarttır.

Şukadar ki, tedavi gördüğü yerde resmî sağlık dairesi veya resmî sağlık müessesesi bulunmuyorsa bu hususun mahallî konsolosluktan alınacak belge ile tevsik edilmesi şarttır.

Madde 99 — Görevle geçici bir süre için yabancı ülkeye gönderilen sigortalının işkazası, meslek hasısalığı, hastalık ve analık hallerinde, müdavi hekimden alacağı raporlarda belirtilen tedavi ve istirahat sürelerine ait, Sosyal Sigortalar Kanununa göre hak kazandığı geçici işgöremezlik ödenekleri, Kurumca Türk parası olarak ödenir.

Madde 100 — Görevle geçici bir süre için işveren tarafından yabancı ülkeye gönderilen sigortalının sigortalı olmayan eşinin analığı halinde, hak kazandığı maktu para yardımları, sigortalının isteği üzerine karısına yapılır.

ONÜÇÜNCÜ KISIM

Kara, deniz ve hava ulaştırma işlerinde çalışanlarla bunların işverenlerine uygulanacak hükümler

Madde 101 — Yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçlarına sefer esnasında alınarak çalıştırılan kimselere ait işe giriş bildirgeleri, araçların Türkiye'ye dönüşünden itibaren bir ay içinde Kuruma verilir. Ancak, bu gibi işe giriş bildirgelerinin Kuruma verilme süresi, sigortalının işe alınış tarihinden itibaren herhalde 4 ayı geçemez.

Madde 102 — Yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçları, aylık sigorta prim bildirgesinin Kuruma verilme süresi içinde Türkiye'ye dönmemiş bulunuyorlarsa, bu araçlarda çalıştırılan sigortalılara ait sigorta prim bildirgeleri ile sigorta primleri, araçların Türkiye'ye dönüşünü kovalayan ay sonuna kadar Kuruma verilir.

Ancak, aylık sigorta prim bildirgelerinin ve sigorta primlerinin Kuruma verilmesi, 12 nci maddede belirtilen verilme süresinin sona erdiği tarihten itibaren 4 ayı geçemez.

Madde 103 — Yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçları, 3

aylık sigorta prim bordrolarının Kuruma verilme süresi içinde Türkiye'ye dönmemiş bulunuyorlarsa, bu araçlarda çalıştırılanlara ait bordrolar, araçların Türkiye'ye dönüşünü takip eden ay sonuna kadar Kuruma verilir.

Ancak, bunların Kuruma verilmesi, 13 üncü maddede belirtilen verilme süresinin sona erdiği tarihten itibaren 4 ayı geçemez.

Madde 104 — İşveren, yabancı ülkeler sefer yapan ulaştırma araçlarında çalışan sigortalının, işkazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerinde, Kurum tarafından işe el konuncaya kadar sağlık durumunun gerektirdiği her türlü sağlık yardımlarını, Sosyal Sigortalar Kanunundaki esaslar dairesinde sağlamakla, ayrıca bu Kanuna göre hak kazandığı geçici işgöremezlik ödeneğini de vermekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesindeki savsama ve gecikmeden dolayı işveren, gerek Kurumun gerekse sigortalının uğrayacağı her türlü zararlardan sorumludur.

Kurum, Sosyal Sigortalar Kanununa uygun olarak yapılan ve belgelere dayanan bütün sağlık yardımları masrafları ile geçici işgöremezlik ödenekleri tutarını işverene öder.

Ancak, sigortalının yabancı ülkelerde klinikte yatırılarak tedavi ettirilmesi veya buna cerrahî müdahale yapılması için, sigortalının tedavisinin memlekete dönüşüne kadar gecikmesinde sıhhi sakınca bulunduğu, tedavi gördüğü yerin resmî sağlık dairelerince veya resmî sağlık müesseselerince yahut tedaviyi yapan müessesece verilmiş ve mahallî konsoloslukça tasdik edilmiş raporlarla belgelenmiş olması şarttır.

Şukadar ki, tedavi gördüğü yerde resmî sağlık dairesi veya resmî sağlık müessesesi bulunmuyorsa, bu hususun, mahallî konsolosluktan alınacak belge ile tevsik edilmesi şarttır.

Yabancı ülkelerde yapılan sağlık yardımları masrafları karşılığı, ilgililere Türk parası olarak ödenir ve döviz mahsubu yapılmak üzere durum Maliye Bakanlığına bildirilir.

Madde 105 — Yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçlarında çalışan sigortalının sigortalı olmayan eşinin analığı halinde, hak kazandığı maktu para yardımları, sigortalının isteği üzerine karısına yapılır.

Madde 106 — Ulaştırma araçlarının yabancı ülkelerde seferde bulunduğu sırada vukua gelen işkazası, meslek hastalığı, hastalık ve

analık vakaları için, Sosyal Sigortalar Kanununda belirtilen haber verme süreleri, aracın ürkiye'ye döndüğü tarihi kovalayan ilk iş gününden itibaren işlemeye başlar.

Madde 107 — Dönüş tarihinin tespitinde; deniz ulaştırma araçlarının ilk Türk limanına geldiği, hava ulaştırma araçlarının ilk Türk hava meydanına indiği, kara ulaştırma araçlarının, ise hudut kapılarından Türkiye'ye girdiği tarih esas alınır.

Madde 108 — Yabancı bir memleket resmî makamlarınca ulaştırma aracına el konulması yahut herhangi bir kaza veya arıza sebebiyle ulaştırma aracının Türkiye sınırları dışında seferden kalması hallerinde, bu suretle geçen süreler, 101, 102 ve 103 üncü maddelerde belirtilmiş olan sürelerin hesabında nazara alınmaz.

ONDÖRDÜNCÜ KISIM

Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları haklarının isteğe bağlı olarak devam ettirilmesi

Madde 109 — Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları haklarını isteğe bağlı olarak devam ettirmek isteyen sigortalıların, Kuruma yapacakları yazılı başvurmalarında;

- a) Sigorta sicil numaralarını,
- b) Sigortalı olarak çalıştıkları son işyerinin unvanını ve adresini,
- c) Sigorta primlerini Kurumun hangi şubesine yatırmak istediklerini,
- d) Adreslerini,
- e) Laha önce kendilerine Kurumca aylık bağlanmış veya toptan ödeme yapılmış olup olmadığını bildirmeleri gereklidir.

Madde 110 — Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına isteğe bağlı olarak devam edenler, nüfus kayıtlarında vukua gelecek herhangi bir değişikliği işbu değişiklik tarihinden itibaren bir ay içinde Kuruma yazılı olarak bildirirler.

Madde 111 — İsteğe bağlı malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primleri, (Ocak - Mart), (Nisan - Haziran), (Temmuz - Eylül) ve (Ekim - Aralık) sürelerine ait olmak üzere 4 eşit taksitte alınır.

Her süreye ait en az 75 günlük primin, ilgili bulunduğu sürenin

bitimini kovalayın ayın sonuna kadar ödenmesi gereklidir.

Primler, Kurumun ilgili şubesine yatırabileceği gibi banka veya posta havalesiyle de gönderilebilir.

ONBEŞİNCİ KISIM

Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından yapılacak tahsislerde başvurma şekilleri

Madde 112 — Malullük ve yaşlılık sigortalarından aylık bağlanmasına veya yaşlılık sigortasından toptan ödeme yapılmasına hak kazanan sigortalıların, aylık bağlanması veya toptan ödeme yapılması için Kurumdan yazılı olarak istekte bulunmaları gerektir.

I — Kuruma verilecek bu dilekçelerde;

- a) Sigorta sicil numarası,
- b) Sigortalı olarak çalıştığı son işyerinin unvan ve adresi,
- c) İkametgâh adresi ile istek sırasındaki adresi,
- d) Sigortalı, mâlullük, yaşlılık veya emekli aylığı almış ise yahut sigortalının 5/1/1961 tarihli ve 228 sayılı 28/1/1970 tarihli ve 1214 sayılı Kanunlara göre birleştirilebilecek hizmetleri varsa, bu hususlar belirtilir.

II — Dilekçelere;

- a) Tahsis yapılacak sigortalının onaylanmış nüfus hüviyeti cüzdanı örneğinin,
- b) Aylık bağlanacak sigortalının «Sigortalı olarak çalışmamakta olduğunu ve sigortalı olarak yeniden çalışmaya başladığı takdirde durumu derhal ve yazı ile Kuruma bildireceğini» belirten bir beyan kâğıdının,
- c) Aylık bağlanacak sigortalının vesikalık 2 adet fotoğrafının,
- d) Mâlullük aylığı bağlanacak sigortalının Kurum sağlık tesislerinden birinin sağlık kurulunca düzenlenen raporunun, eklenmesi gerektir.

Madde 113 — Sigortalıların ölümü halinde, hak sahibi eşin, çocukların (reşit olmayan çocukların veli veya vasisi), ana ve babalarının, gerekli tahsisin yapılması için, Kurumdan yazılı olarak istekte bulunmaları gerekir.

I — Kuruma verilecek bu dilekçelerde;

- a) Ölen sigortalının sigorta sicil numarası, adı ve soyadı, sigortalı olarak çalıştığı son işyerinin unvan ve adresi,
- b) İkametgâh adresi ile istek sırasındaki adresi,
- c) Sigortalı sağlığında mâlûllük, yaşlılık veya emekli aylığı almış ise, yahut sigortalının 5/1/1961 tarihli ve 228 sayılı ve 28/1/1970 tarihli ve 1214 sayılı Kanunlara göre birleştirilebilecek hizmetleri varsa, bu hususlar

belirtilir.

II — Dilekçelere;

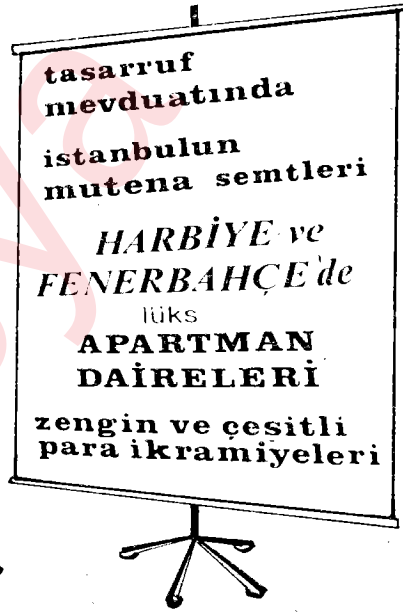
- a) Ölen sigortalının ve hak sahibi kimselerinin adları ile soyadlarını, baba ve ana adlarını, doğum tarihleri ile yerlerini, medeni hallerini, hak sahibi kimselerin ölen sigortalı ile hısımlık derecelerini ve sigortalının ölüm tarihini gösteren ve ilgili nüfus idaresinden alınacak olan tasdikli ve vukuatlı nüfus kayıt örneğinin,
- b) Aylık bağlaancak hak sahibi kimselerin ikiye adet vesikalık fotoğraflarının,
- c) Ölen sigortalının orta öğrenim yapan 20 yaşını, yüksek öğrenim yapan 25 yaşını doldurmamış çocukları varsa, öğrenim yapmakta oldukları hususunda ilgili öğretim müessesesinden alınacak belgenin (Şukadar ki, ölen sigortalının 18 yaşını doldurmamış çocukları için böyle bir belge ve fotoğraf aranmaz.)
- d) Ölen sigortalının, 18 yaşını doldurmuş ve çalışamıyacak durumda malul çocukları için, Kurum sağlık tesislerinden birinin sağlık kurulundan alınacak raporun,
- e) Ölen kadın sigortalının çalışamıyacak durumda malûl kocası için, Kurum sağlık tesislerinden birinin sağlık kurulundan alınacak raporun,
- f) Ölen sigortalının varsa, 60 yaşını doldurmuş ve geçimi sigortalı tarafından sağlanan kocasının veya geçimi sigortalı tarafından sağlanan ana ve babasının ikametgâhının bulunduğu mhallesine veya köy muhtarlığından alınacak bu hususu belirten ilâmühaberinin veya bu hususa ilişkin mahkeme ilâmının eklenmesi gerektir.

Madde 114 —  rk uyruklu olmayan sigortalılarla hak sahibi kimseleri için, Kuruma, nüfus kayıt  rneęi yerine, bunların hüviyetlerini gösteren ve yetkili makamlar tarafından verilmiş olan bir belge gönderilir.

(Devamı Gelecek Sayıda)

peçya

istikbaldeki emniyetiniz tasarrufunuzdur

kuruluş 1946

sermayesi 80.000.000 TL

PARANIZIN İSTİKBALİNİZİN İŞİNİZİN GARANTİSİ

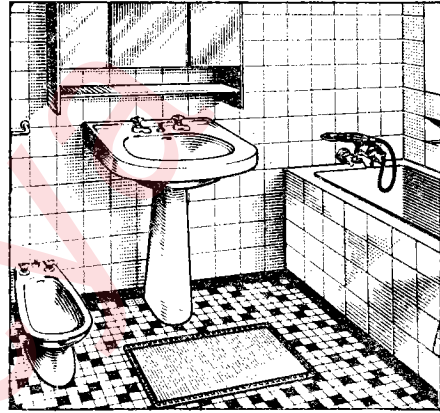
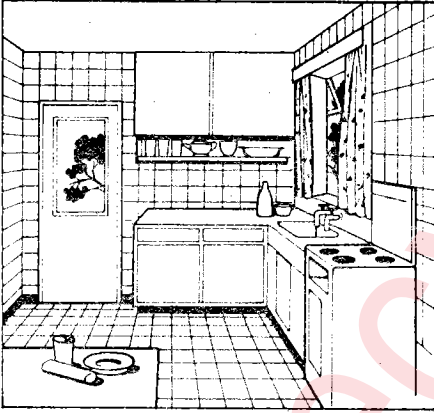

GARANTİ BANKASI

eşsiz kalite eşsiz güzellik

İşte Çanakkale Seramik Fayanslarına
dünya çapında ün kazandıran iki özellik.

Çanakkale Seramik Fabrikaları A.Ş.

Karaköy, Tersane Caddesi, Hediye Sokak No. 4-6
Tel.: 49 19 90 - 49 74 76

Başlıca Mamulleri :

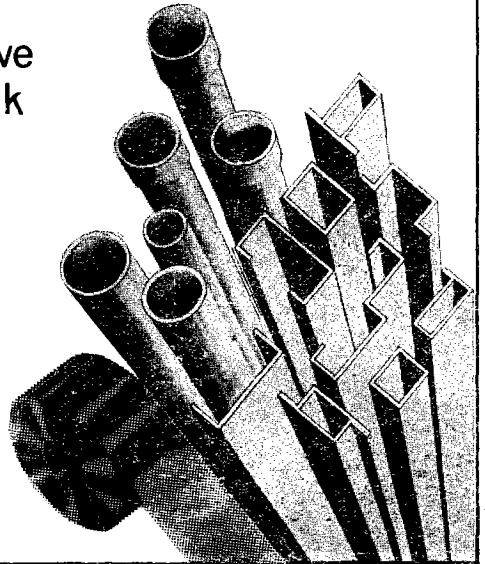
FAYANS
KAROSERAMİK
KAROMOZAIK
İZOLÂTOR
ELEKTROPORSELEN

Borusan mamulleri dış pazarlarda

1971 de 6 yabancı
ülkede bütün Avrupa
mamulleri ile
boy ölçüştük ve
başarı kazandık

Bs **BORUSAN**
BORU SANAYİİ ANONİM ŞİRKETİ
İSTANBUL
1958

ARSLAN

tek

veya

BLOK

• yapı tuğlası

• ateş tuğlası

ateş harçları

izolasyon tuğlası

EYÜP — İSTANBUL

Mz. : 44 30 40

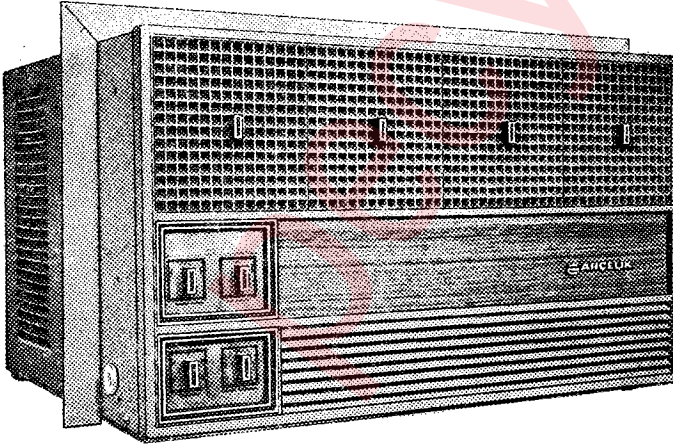
Fab. : 33 22 10

11

St

sıcaktan bunalmadan yaşayın...

EVLER, BÜROLAR, OTELLER, HASTANELER,
OKULLAR, MAĞAZALAR, GAZİNOLAR
VE BENZERİ YERLER İÇİN
GEREKLİ HAVA SOĞUTUCU HİZMETİNİZDE!

ARÇELİK KLİMA CİHAZI

- İçerdeki sıcak havayı istenilen derecede otomatik olarak soğutur
- Odadaki nem fazlasını alarak insanın bunalmasını önler, gevşek çalışmasını ve serinleterek rahat etmesini sağlar
- Sürekli olarak odanın havasını tazeler
- Camı açmaya ihtiyaç olmadığından daha sakın ve daha temiz bir yaşama ortamı sağlar
- Güzel görünüşü ile odanın dekorunu tamamlar

MONTAJ,
SERVIS
TEŞKİLATIMIZ
TARAFINDAN
PARASIZ
YAPILIR

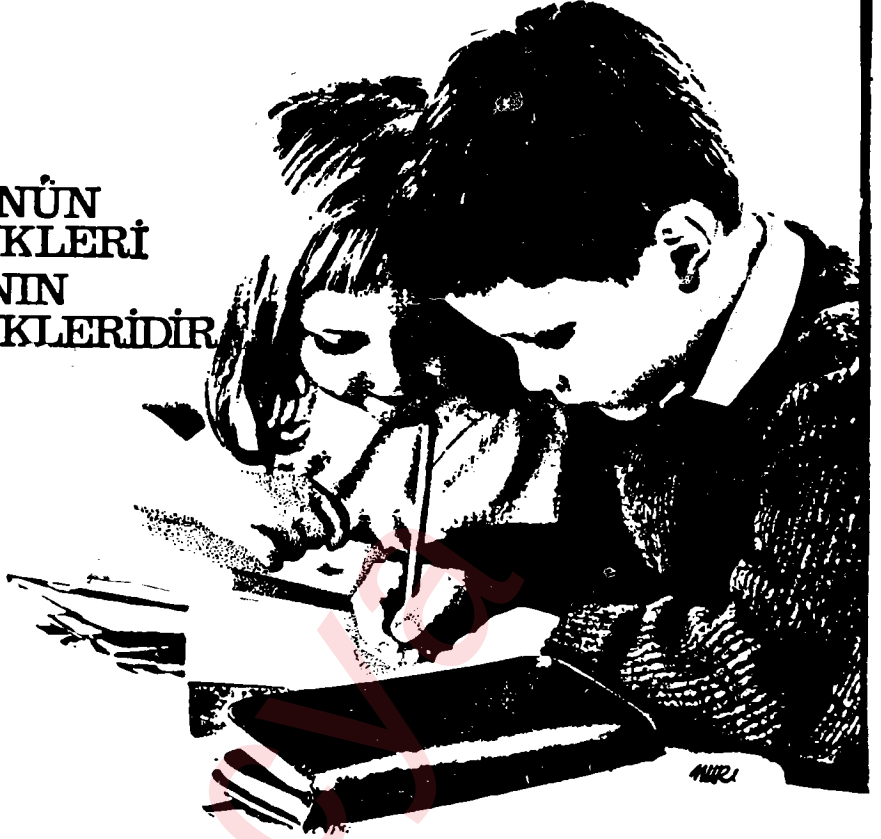
ARÇELİK klîma cihazı

SERİN HAVA... TEMİZ HAVA

Genel Satıcıları: BEKO TİCARET A. Ş., Tel.: 49 00 39 - BURLA BİRADERLER ve Şti., Tel.: 45 52 00

(Yeni Ajans : 2340)

BUGÜNÜN
KÜÇÜKLERİ
YARININ
BÜYÜKLERİDİR

ÇOCUKLARINIZI
TASARRUFA
ALIŞTIRINIZ

T.C.ZİRAAT BANKASI

HOS BAĞ

ŞARAP
SANAYİNDE
KALİTE ve NEFASET
ÖRNEĞİNİ YİNE

TEKEL
SUNAR